

3

10de jaargang nr. 3 jul-aug-sep 2012

Meander

natuurpunt Vlaamse Ardennen plus

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

- 3** Beste natuurvrienden
- 4** De eikelmuisen van het Duivenbos
- 5** Genetisch onderzoek gaat forensische toer op
- 8** Haring, lieveheersbeestjes en tijgers
- 11** Brieven uit Warre
- 12** Morieljes, echte voorjaarspaddenstoelen
- 13** Roofblei, een Oost-Europese immigrant
- 14** De Mediawatcher
- 15** Lozingen vervuilen Molenbeek in Maarkedal
- 16** Herdenking Marcel Nachtergaele in beeld
- 17** In Memoriam Marcel Nachtergaele
- 18** En de nachtegaal, hij zong...
- 18** De steenmarter in Herzele
- Kalender

- 20** Fenologie vogels
- 21** Overzicht vogelwaarnemingen maart tot mei
- 24** Over uilen en eieren...
- 25** Uilen zoeken...
- 26** Gevlekte scheerling explosief uitgebreid
- 27** Bijzondere bejaging vos
- 28** Gevlekte witsnuilibel in Paddenbroek
- 29** Turkije reis: 11 april
- 30** Een stukje uit een vleermuisenjaar: zomer
- 31** Archeologie van onder het stof!
- 32** Kwabaal en rivierdonderpad in Maarkebeek
- 34** Kleinste jager
- 35** We delen in de rouw van...
- 35** Kalender paddenstoelenwerkgroep

COLOFON

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven. Tel: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap

Je wordt lid door 24 euro te storten op rekening BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaerdreef 67 te 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.

Zij verzorgen de ledenadministratie van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus behalve van Zwalmvallei. **Ledenadministratie Zwalmvallei:** Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, t: 09/360.09.99, b.magherman@skynet.be.

natuurpunt

Vlaamse Ardennen plus

<http://vlaamseardennenplus.be>

Contactpersonen

Regio: Vlaamse Ardennen plus

• Guido Tack 0474/90.02.30

guido.tack1@telenet.be

• Peter Breynne 09/384.73.08

peter.breynne@inbo.be

Website en Flits

• dominiek.decleyre@gmail.com

Afdelingen

• **Deinze plus**

Koen Houthoofd 09/328.11.08

koen.houthoofd@ugent.be

• **Herzele**

Herman Van den Broecke 054/50.09.41

herman.vandenbroecke@gmail.com

• **Oudenaarde**

Alexander Van Braeckel 0473/854562

alexander.tine@telenet.be

• **Ronse**

Philippe Moreaux 0476/49.24.61

moreaux.philippe@skynet.be

• **Schelde-Leie**

Geert De Sutter

de.sutter.geert@telenet.be

• **Scheldvallei**

Peter Breynne

peter.breynne@inbo.be

• **Vlaamse Ardennen**

Norbert Desmet 0494/65.33.91

desmetnorbert@hotmail.com

• **Groot Zingem**

Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54

ed.vandenabeele@skynet.be

• **Zwalmvallei**

Chris Nuyens

chris_nuyens@telenet.be

Kernen

• **Rondom Burreken**

Filip Hebbrecht 055/49.55.63

filip.hebbrecht@pandora.be

• **Werkgroep Bos t'Ename**

Guido Tack 0474/90.02.30

guido.tack1@telenet.be

Werkgroepen

• **Invertebraten (Lampyrus)**

Ronny De Clercq 055/45.63.42

ronnydeclercq@pandora.be

• **Paddenstoelen**

Eddy Saveyn 09/380.03.00

eddy.saveyn@gmail.com

• **Planten**

Karel De Waele 09/386.45.60

karel.de.waele@skynet.be

• **Vogels**

Paul Vandenberghe 055/49.60.12

paul@wg-vlaamseardennenplus.be

• **Zoogdieren**

Paul Van Daele 055/23.92.10

paagmys@gmail.com

• **Limonië** (natuurstudietijdschrift)

• Jo Packet 0499/59.32.57

jo.leenpacket@gmail.com

• **Reservaten met projectnummer**

Giften voor reservaten zijn fiscaal

aftektbaar vanaf **40 euro** en stort je

op rek. nr. BE56 2930 2120 7588

van Natuurpunt met vermelding

van het projectnummer:

• **Algemeen reservatenfonds**

Vlaamse Ardennen plus 6699

• **Bois Joly** 6625

Patrick Alexander

patrick.alexander@scarlet.be

• **Bos t'Ename-Volkegembos** 6121

Guido Tack 0474/90.02.30

guido.tack1@telenet.be

• **Bovenlopen Zwalm** 6142

Heidi Demolder 055/42.16.45

heididemolder@inbo.be

• **Burreken** 6602

Dirk Van Den Bergh

dirkvandenbergh.z@skynet.be

• **Dikkelvenne**

Jacques Vanheeuverswyn 09/324.09.42

jacques.vanheeuverswyn@pandora.be

• **Duivenbos** 6632

De Neve Johan 054/50.18.59

natuur.herzele@scarlet.be

• **Feelbos-Kalkoven** 6185

Lucien Vanden Daele 055/38.70.54

• **Grootmeers** 6650

André Vandecapelle 0498/45.93.42

andre.vandecapelle@skynet.be

• **Heurnemeersen** 6063

Gerard Mornie

gerard.mornie@pandora.be

• **Kordaelbos** 6605

Lieven Kinds 09/383.71.39

lieven.kinds@scarlet.be

• **Langemeersen** 6076

Alexander Van Braeckel 0473/854562

alexander.tine@telenet.be

• **Leiemersen van Astene en Bachte** 6109

Koen Houthoofd 09/328.11.08

koen.houthoofd@ugent.be

• **Maarkebeekvallei** 6670

Johan Cosijn 055/30.98.10

johan.cosijn@telenet.be

• **Middenloop Zwalm** 6160

Chris Nuyens

chris_nuyens@telenet.be

• **Munkbosbeekvallei** 6151

Laurent Flostroy 0498/67.71.09

laurent.flostroy@pandora.be

• **Nukerkebos-Bosheide** 6641

Guy Cammaert

karien.maes@pandora.be

• **Paddenbroek**

Thijs Lietaer 0473/58.17.14

thijs.lietaer@telenet.be

• **Parkbos-Uilenbroek** 6136

Dominiek Decléyre

dominiek.decleyre@gmail.com

• **Perlinkbeekvallei** 6204

Gert Govaerts 09/324.50.51

gert.govaerts@telenet.be

• **Pyreneëns-Tombe** 6667

Philippe Moreaux 0476/49.24.61

moreaux.philippe@skynet.be

• **Roogbeekbeekvallei** 6669

Gunther Groenez 0486/16.74.30

gunther.groenez@pandora.be

• **Vuilbroek** 6126

Eddy Saveyn 09/380.03.00

eddy.saveyn@gmail.com

• **Wijmer** 6141

Johan Cosijn 055/30.98.10

johan.cosijn@telenet.be

• **Vallei van de Zevenbeek** 6082

Rik Desmet 09/386.46.63

desmet.rik@scarlet.be

Meander

is het driemaandelijks regionale tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen plus. Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro aan onze ledenadministratie.

Redactie

• Jo Buysse 09/385.52.89

jozef.buysse@scarlet.be

• Johan Cosijn 055/30.98.10

johan.cosijn@telenet.be

• Norbert Desmet 0494/65.33.91

desmetnorbert@hotmail.com

• Rik Desmet 09/386.46.63

desmet.rik@scarlet.be

Kalenderverantwoordelijke

Filip Keirse 055/38.78.83

filip.keirse@skynet.be

Werken ook mee aan dit nr:

Dries Adriaens, Willy Aelvoet, Walter Belis, Arsène Benoot, Koen Bilcke, Natan Bolkmans, Peter Breynne, Wendy De Coster, Gilbert De Ghesquière, Anaïs De Kocker, Johan De Neve, Simon Desmet, Karel De Waele, Frederik Dierckx, David Galens, Ulrich Libbrecht, Luc Menschaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Ingrid Piryns, John Rigaux, Eddy Saveyn, Thomas Schepers, Danny Schockaert, Paul Vandenberghe, Lucien Vanden Daele, Dimitri Van de Populiere, Fernand Vanderstichle, Robin Vanheeuverswyn, Dries Van Nieuwenhuyse, Philip Vergeylen, Rollin Verlinde.

Kaifoto: kleine vuurvinder door Rollin Verlinde (Vilda).

Lay-out: Jo Buysse.

Oplage: 2750.

Druk: Drukkerij 'Druk in de Weer', Gent. Papier: Cyclusprijs 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkt en oplosmiddelen.

Beste natuurvrienden

■ Norbert Desmet

Beste natuurvrienden. Het is niet altijd makkelijk om in deze tijden met natuur bezig te zijn: het is alsof we weer aan de staart bengelen van wat voor de maatschappij belangrijk is. Alles lijkt voor te gaan en als het nergens in past dan is er misschien de natuur... Een goed tegengewicht is de vakantie, een biodiversiteitsbad, kies uw bestemming en vooral geniet ervan. Zwaluwen zien jongen voederen, vogels waarnemen die we bij ons moeten missen, vlinders op naam brengen, eindeloos wandelen en genieten van het landschap, zalig. Want weet dat het in oktober weer ernst wordt. Dan beslissen we over wie wat met natuur en milieu en daarbij aanverwante sectoren gaat aanvangen. De gemeenteraadsverkiezingen komen eraan en op het platteland is dat steeds wat bang afwachten of men voor de zoveelste keer geen landbouwersvazal schepen van leefmilieu wil maken. Misschien dat in de stad de druk meer gespreid is en men voor natuur meer respect betoont, laat ons hopen. Hopen alleen is weinig winstgevend, we moeten ook een strategie opbouwen, of we moesten dat al gedaan hebben: spreek kandidaten aan met voor u belangrijke punten voor uw gemeente, zet die in een overzichtelijk document en probeer hen te overtuigen van het belang ervan. Het is nodig belangrijke aanspreekpunten te hebben in de komende gemeenteraden waar je voor zes jaar met uw initiatieven terecht kunt, waar ze gehoord en ook begrepen worden. Een bekwame schepen van leefmilieu zou uiteraard een anker moeten zijn.

Laat ons misschien twee belangrijke zaken in het daglicht zetten waar het zeker nog tijd voor is. Probeer te gaan voor een globale aanpak van natuur in uw gemeente, met groot accent op natuur als het kader om in te leven in uw gemeente. Hoe ruimer hoe beter, het spreekt meer mensen aan dat hun leefmilieu eerst komt vóór de merel die er in thuis hoort dan omgekeerd. Probeer wat druk te zetten met gelijkgerichte verenigingen en andere bewoners, burens, vrienden... En de kandidaten - toekomstige beleidsvoerders: die zullen maar al te graag beloven om een boompje te planten, maar het gaat om veel meer en daarvan moeten we ze overtuigen tegen oktober, van welke kleur ze ook zijn: natuur en milieu heeft een belangrijke plaats in de dagelijkse levenskwaliteit. Zorgplicht is belangrijk voor zones met ruimte voor nieuwe natuur, bescherming of aanmoediging tot behoud van houtkanten, knotwilgen, ruigtes, vochtige gebieden. Een goed wegbermbeheerplan, vaak laatste toevlucht van veel soorten. Financiële hulp bij het verwerven en beheren van natuurgebieden, ook in moeilijke tijden, een uitdaging? Misschien niet als de pluim op de goede

Gemeente- en provincieraadsverkiezingen

2012

hoed terecht komt... Probeer een goede 'inspraak af te spreken', een goed werkende milieuraad en een technische dienst met respect voor natuur en milieu. Er is nog veel werk aan de winkel in ons werkingsgebied.

Een tweede erg delicaat punt is de impact van de huidige landbouw. In de meeste buitengemeenten heeft de landbouwer ooit de natuur gemaakt, maar momenteel bezorgt diezelfde hoofdgebruiker van de open ruimte een ontzettende overdruk, daarin vaak gesteund in de beleidsvoering door een stevige achterban van familieleden-politici ter plaatse. Wat gedacht van de kosten en de invloed op de bevolking van erosie (kosten ruiming), pesticidengebruik (gezondheid, bijen e.a.), stikstofneerslag en uitspoeling (netels, afbouw biodiversiteit), schaalvergroting (landschaps-aantasting), oppervlakte- en grondwatervervuiling... Dikwijls staat landbouw heden ten dage te haaks tegenover natuur, zelfs in die mate dat we ons moeten afvragen of het gewestplan ooit geen miskleun is geweest. Verbindingsgebieden kwamen er nooit en werden zelfs eerder opgeruimd met als resultaat dat er op veel plaatsen stilaan alleen natuureilandjes overschieten in een landbouwwoestijn. Op hoger niveau wordt er nu (erg moeizaam) aan gewerkt... Op gemeentelijk vlak is het ook moeilijk, maar niet onmogelijk om die vaak monopolie-positie minstens in vraag te stellen omwille van de kosten voor de maatschappij en de gezondheid en de kwaliteit van ons dagelijks leefmilieu.

Voor mij ligt de brochure van Tandem, 'de kracht van je gemeente', hun wellicht laatste uitgave wegens stopzetting financiering van dit belangrijk steunpunt voor natuur en milieu. Een ongelooflijk degelijke uitgave rond de verkiezingen, te uitgebreid om alle punten hier aan te halen. Men koos voor 5 thema's, die je zeker ook kan meenemen: ruimte, water, natuur en biodiversiteit, klimaat en energie en duurzaam productgebruik en hoe men er kan mee omgaan tegen 14 oktober. Info op www.tandemweb.be (publicaties), www.natuurpunt.be/verkiezingen, met overzichten van wat kan en hoe, maar je kan ook je gemeente actueel volgen en voorstellen rond natuur formuleren op 'De Vragende Partij' op www.deredactie.be. Zeer aanbevolen!

De eikelmuisen van het Duivenbos

Frederik Dierickx

Als we winterslaap zeggen, denken we vaak aan dieren zoals de egel, de das, de eekhoorn en misschien zelfs de beer. Maar ook sommige muizen houden een winterslaap, we noemen ze daarom de slaapmuizen. In België zijn er drie vertegenwoordigers van deze familie: de hazelmuis, waarvan er enkel nog vindplaatsen bekend zijn in de Voerstreek, de relmuis

klein gemaskerd vriendje op vele plaatsen in of zijn ze heel erg achteruitgegaan. Het verdwijnen van het kleinschalige landschap is zeker een belangrijke oorzaak, niet in het minst door het verdwijnen van hoogstamboomgaarden, meidoorn- en sleedoornhagen en houtkanten. Ook de drang van de mens om alles proper en afgelijnd te willen, heeft hiermee te maken. De eikelmuis vertoeft namelijk graag in rommelhokken, op oude zolders, in oude schuren en stalletjes die we allemaal per se willen renoveren of afbreken. Ook worden deze sympathieke knaagdierjes in vele landen waaronder Frankrijk als schadelijk beschouwd en door landbouwers en fruitkwekers bestreden.

Eikelmuis

Foto: Vilda, Rollin Verlinde

die je helemaal in het zuiden van Wallonië moet gaan zoeken én de eikelmuis. Deze laatste is iets minder zeldzaam maar komt toch alleen nog voor in de zuidelijke helft van de Vlaamse provincies, aan de kust en ook bij ons in het Duivenbos te Herzele.

De eikelmuis (*Eliomys quercinus*) is ongeveer zo groot als een mol, heeft een typisch zwart oogmasker en een lange pluimstaart van ongeveer 9-15 cm. Op het menu van de eikelmuis staat vooral klein dierlijk voedsel, vruchten en noten. Eikelmuisen knagen graag aan de schil van onrijp fruit terwijl het nog aan de bomen hangt. De bijnaam 'fruitratje' hebben ze dan ook niet gestolen. Ze worden maximaal 6 jaar oud en krijgen jaarlijks in mei-juni 4 à 6 jongen. Ze houden een winterslaap van oktober tot maart. Deze tijd van het jaar worden ze weer volop actief.

De voorbije tien jaar stortten de populaties van ons

Een aantal jaar geleden startten wij in het Duivenbos het project 'eikelmuis' waarbij we een groot aantal nestkasten plaatsten op strategische plaatsen in het reservaat: extra nestgelegenheid voor de soort en een manier om de populatie te kunnen inventariseren. Het is namelijk van groot belang een goed zicht te hebben op het aantal diertjes en waar ze precies voorkomen. Eens dit in kaart gebracht is, kan er nagedacht worden over het aanleggen van verbindingzones tussen de verschillende geïsoleerde leefgebieden.

In de maand februari zorgden we met Natuurpunt Herzele nog voor de aanplant van ruim 200 meter meidoornhaag, 250 stuks sleedoorn en tientallen hoogstamfruitbomen. Dit om voor diersoorten zoals de eikelmuis hun favoriete habitat te creëren. Het monitoren van de nestkasten, het organiseren van aanplantacties en het zorgen voor de vrijwaring van ons kleinschalige landschap rond het Duivenbos vraagt de gedrevenheid en inzet van vele vrijwilligers. Daarom hierbij nog eens oprechte dank aan iedereen.

Wie meer wil weten over de eikelmuisen in Herzele, wie wil meehelpen bij de komende inventarisatie of aanplantacties neem gerust contact op met: Frederik Dierickx, verantwoordelijke natuureducatie, Natuurpunt Herzele dierickx.frederik@skynet.be

Genetisch onderzoek gaat forensische toer op

Peter Breyne

In ecologische en biodiversiteit gerelateerde wetenschappelijke studies wordt meer en meer beroep gedaan op genetisch onderzoek. Voor dit genetisch onderzoek is er echter een bron van DNA nodig. Bij planten is dit niet moeilijk, we nemen gewoon een stukje blad. Maar wat bij dieren? Dit is moeilijker. Bij wildsoorten maken we meestal gebruik van weefselmateriaal afkomstig van afgeschoten dieren zoals bij ree of everzwijn. Bij onder andere marterachtigen (bunzing, steenmarter en das) zijn de ingezamelde verkeersslachtoffers het uitgangsmateriaal. Bij vissen wordt een stukje van een vin afgesneden. Voor veel andere soorten werd tot nu toe een stukje teen of staart afgeknipt of werd een bloedstaal genomen. Insecten en ander klein grut worden veelal volledig in alcohol ondergedompeld. Bij zeldzame, bedreigde soorten is dit uiteraard niet aangewezen. Daarom worden er meer en meer strikte regels opgelegd en mogen dieren niet meer gedood of verminkt worden. Genetici moeten daarom op zoek naar alternatieven om aan DNA stalen te komen. Met succes; en wat blijkt: de nieuwe technieken openen bijkomende mogelijkheden. Een overzicht.

Technologische revolutie zorgt voor een doorbraak

Sinds de jaren 90 zorgen technologische vernieuwingen in het DNA onderzoek voor een revolutie. De technieken en de apparatuur worden alsmaar gevoeliger, eenvoudiger, sneller, toegankelijker en goedkoper. Daarenboven werd de computersoftware voor genetische data-analyse uitgebreid, aangepast en vereenvoudigd. Daardoor wordt het mogelijk om grote aantallen stalen (tot een paar honderd per dag) in parallel te analyseren en is er steeds minder startmateriaal nodig. Vijf milligram bladmateriaal, één enkel haartje of veertje, een fecaal staal, wat slijm of speeksel, een water- of bodemonster is veelal voldoende. Dit betekent in praktijk dat individuen van kwetsbare, bedreigde soorten niet steeds moeten gevangen worden om een bloed- of weefselsonderzoek te nemen. Hierbij moeten we een onderscheid maken tussen niet-destructieve en niet-invasieve staalname.

Niet-destructieve staalname

Niet-destructief betekent dat een dier wel nog gevangen maar niet verwond wordt bij staalname. Bij amfibieën bijvoorbeeld wordt niet langer een stukje teen of staart afgeknipt, maar worden swabstalen genomen. Een swab is niet meer dan een moeilijk woord voor een veredeld wattenstaafje. Met een wattenstaafje kan je slijm afschrapen uit de bek. Daarin bevinden zich meestal voldoende cellen met bruikbaar DNA om een genetische analyse op uit te voeren. Een buccale swab nemen is echter omslachtig. Probeer maar eens de bek open te krijgen van een kikker of salamander. Je hebt één hand nodig om het diertje vast te houden, één hand om de bek open te wringen en... een derde hand om het swabstaal te nemen. En wie zou het aandurven om een mondswab te nemen van een adder? Gelukkig kan het ook anders: swabs van cloaca of huid. Deze zijn van mindere kwaliteit maar bruikbaar. Uit testen is gebleken dat het nemen van een huidswab goed werkt bij larven van allerhande kikkers, padden en salamanders. Bij volwassen dieren is een cloacaswab meer aangewezen (Fig. 1).

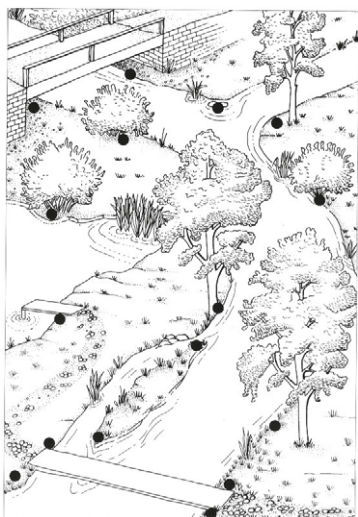

Fig. 1 Met behulp van een wattenstaafje wordt een cloacaswabstaal genomen van alpenwatersalamander (boven) en een huidswab van een larve van kamsalamander (onder). Foto's: Dries Adriaens

Bij levend gevangen vogels en zoogdieren worden respectievelijk donsveertjes en haartjes geplukt. Voorwaarde daarbij is dat de wortel er nog aanhangt. Het eigenlijke veertje of haartje bevat namelijk geen levende cellen met voldoende DNA. Eén enkel veertje of haartje is meestal voldoende voor een genetische analyse. Voor andere diersoorten is er echter nog geen mogelijkheid: insecten en spinnen moeten het helaas meestal wel nog met een poot minder stellen na stalname... Maar die hebben dan ook een overschot aan poten.

Niet-invasieve stalname.

Bij niet-invasieve stalname worden de dieren niet gevangen maar wordt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld uitwerpselen of haarvallen. Bij het herintroductieproject van de otter in Nederland wordt gebruik gemaakt van fecaliën bij de monitoring. DNA onderzoek liet toe om na te gaan hoe de dieren migreren door het gebied, wie tot voortplanting

Otters markeren hun territorium met uitwerpselen, een welkome bron van DNA voor de onderzoeker (uit: Reuther et al. 2000: *Surveying and Monitoring Distribution and Population Trends of the Eurasian Otter (Lutra lutra)*. HABITAT band 12. ISBN 3-927650-18-8. Aktion Fischotterschutz).

overging en hoeveel nakomelingen dit opleverde, of er immigratie was opgetreden,... zonder dat de betrokken wetenschappers ooit één otter in het echt gezien hebben.

Net zoals andere instellingen maakt het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek gebruik van haarvallen om stalen van onder meer reeën en everzwijnen te bekomen. Een prikkeldraad waar de dieren tegenaan

'k Wil een perfecte coupe voor de haarval

lopen, levert haarplukken op zonder dat we zo'n dier moeten vangen.

Prikkeldraad: een eenvoudige, goedkope maar doeltreffende val voor haarstalen van grotere zoogdieren. Foto: Thomas Scheppers

Kleefband waar haren in blijven plakken of andere soorten van haarvallen, zijn dan weer uitstekend voor kleinere zoogdieren zoals marters, muizen of eekhoorns (foto).

Een haarval voor kleine zoogdieren Foto: Het Belang Van Limburg

eDNA

De 'e' van eDNA slaat niet op elektronisch maar op environment of omgeving. Elk organisme laat

via haaruitval, fecaliën, vervellingen en dergelijke, DNA sporen na in de omgeving waar ze vertoeven. Dit DNA kunnen we aan de hand van bodem- en waterstalen recupereren en analyseren. Op basis van de resultaten kunnen we uitspraak doen over welke soort waar aanwezig is en zelfs in welke aantallen.

Waar ik het vroeger meestal had over genetische vingerafdrukken, betreft het hier genetische handtekeningen, niet voor een bepaald individu maar wel voor een specifieke soort. Elke soort heeft stukjes DNA die typerend zijn voor die specifieke soort en waardoor ze zich onderscheidt van andere soorten. De aan- of afwezigheid van deze DNA stukjes in een water- of bodemstaal wijst op het al dan niet voorkomen van de soort in de omgeving waar het staal werd genomen. Bij nauw verwante soorten die nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn, kan de samenstelling van het DNA stukje (de sequentie) gedecodeerd worden. Op basis van de code kunnen we alsnog bepalen over welke specifieke soort het gaat. Genetici noemen dit barcodes. Op basis van

Barcodes maken een onderscheid tussen nauw verwante soorten; afbeelding: www.sitfu.com

de barcode kan je dus weten of soort x aanwezig is in het habitat, zonder dat je de soort effectief moet waargenomen hebben en kunnen nauw verwante soorten onderscheiden worden.

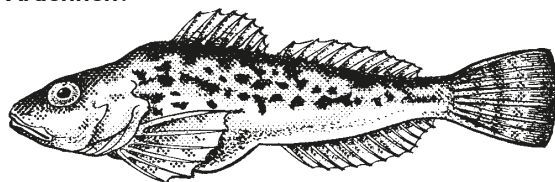
Analyse van eDNA zorgt er voor dat intensieve veldcampagnes, urenlange waarnemingen, grootse monitoringsacties voor een deel overbodig worden.

Een paar praktische voorbeelden.

Kamsalamander in de poelen van Bos t'Ename?

Zitten er nu eigenlijk nog kamsalamanders in de poelen in Bos t'Ename? Fuiken zetten en/of gaan scheppen is niet enkel tijdrovend; wanneer niets gevangen wordt, betekent dit nog niet dat de soort niet aanwezig is. Aan de hand van waterstalen kunnen we nagaan of er kamsalamander aanwezig is in de poelen.

Rivierdonderpad in de beken van de Vlaamse Ardennen?

Ook in stromend water kunnen stalen genomen worden. Afvissen en gerichte zoekacties worden overbodig. Een paar waterstalen leveren het antwoord. Op een analoge manier hebben medewerkers van RAVON de aanwezigheid van grote modderkruiper kunnen aantonen in Nederlandse wateren (zie www.ravon.nl).

Blauwbandgrondel of stierkikkers in onze vijvers?

Ook exoten kunnen opgespoord worden met eDNA. Aan de hand van waterstalen kunnen we nagaan of de exoten al dan niet aanwezig zijn; geen vangst meer nodig.

Wat eet een uil?

Niet enkel waterstalen komen in aanmerking. Ook excreties of bijvoorbeeld braakballen kunnen onderzocht worden op aanwezigheid van DNA van specifieke soorten die op het menu staan.

Dit zijn slechts een paar voorbeelden van hoe eDNA analyse kan aangewend worden. Toch zal eDNA de klassieke vangstmethodes nooit helemaal overbodig maken. Met eDNA kan je de aanwezigheid van een soort bepalen en het aantal individuen ongeveer inschatten, maar een onderscheid tussen mannetjes en vrouwtjes kan niet worden gemaakt. En uiteraard kunnen ook geen uitspraken gedaan worden over bijvoorbeeld lengte en gewicht of gezondheidstoestand van dieren.

Haring, lieveheersbeestjes en tijgers

Luc Menschaert

Bas Haring (°1968): Nederlander, filosoof en een buitenbeentje in zijn soort. Hij doet wat alle filosofen doen: hij stelt vragen, maar levert de antwoorden helder geformuleerd en hapklaar voor de lezer af, en wordt nergens zwaar op de hand. In 2001 liet hij voor het eerst zijn talent zien in een boekje 'Kaas en de evolutietheorie'. Hierin legt hij uit hoe de evolutietheorie ineen zit en hoe ze in het leven van alledag te herkennen is. Met dat boek ving Haring de Gouden Uil. Intussen is hij gepromoveerd tot bijzonder hoogleraar. Publiek begrip van wetenschap.

Plastic panda's is zijn jongste werk. Een kinderboek? Op het eerste gezicht wel, maar niet als men de ondertitel leest: 'Over het opheffen van de natuur'. De alarmklok mag luiden, en hard, want Harings standpunten zijn op zijn minst controversieel. Hij buigt zich over het fenomeen van de afnemende biodiversiteit. Zijn vraag luidt: 'Is dat een ramp?'. Wel nee, vindt hij, ik maak me meer zorgen over de klimaatverandering, de mondiale voedselvoorziening en de bio-industrie. Haring gelooft evenmin dat soorten waarde hebben van zichzelf, noch ziet hij graten in de vaststelling dat wereldwijd planten- en diersoorten in een ijtempo uitsterven. Volgens hem is al die biodiversiteit niet nodig, de helft van de soorten - hij doet er een gooi naar - moet voldoende zijn. Als er maar genoeg groen spul, zoals hij het noemt, overblijft om de belangrijke ecosysteemprocessen in stand te houden. Niet de hoeveelheid soorten is van belang, wel de aanwezigheid van de juiste soorten. Sleutelsoorten, zoals dat begrip ook in de gangbare

visie van wetenschappers en natuurbeschermers voorkomt.

Haring hakt er driftig op in. Van zijn stellingen gaan natuurliefhebbers gruwen. Eén voorbeeld. Het regenwoud herbergt een schat aan biodiversiteit - geeft hij grif toe - maar is voor de gezondheidstoestand van de planeet geen must.

Als carbon sink - opslagput voor het broeikasgas CO₂ - doet het secundaire regenwoud, dat uit de bodem rijst waar het oorspronkelijke woud werd gekapt, evengoed dienst. En die massa onbekende geneesmiddelen dan die in het woud op ontdekking ligt te wachten? Kom nou, zegt Haring, de farmaceutische industrie stopt wel geld in de zoektocht naar die medicijnen, maar vergeleken met het totale onderzoeksbudget gaat het bij die inbreng om een schijntje.

Plastic panda's lokte uiteraard reacties uit. 'Een verfrissend tegenwicht aan allerlei te lang onbetwist gebleven redeneringen van natuurbeschermers,' zo sloot nwtmagazine, een natuurwetenschappelijk tijdschrift, zijn recensie van het boek af. In de kranten die aan het boek aandacht besteedden was opluchting de doorzichtige teneur. De groene lobby mag voortaan een toontje lager zingen.

Van de kant van de natuurbeschermers en de wetenschap was de reactie al even voorspelbaar. Haring werd prompt met de grond gelijk gemaakt. In *Natuur.focus* van maart 2012 dienen twee wetenschappers, Hans Van Dyck en Olivier Honnay, hem van antwoord. Harings frisse manier om de dingen voor te stellen krijgt alle lof, maar inhoudelijk rammelen zijn ideeën aan alle kanten. Het stoort hen dat Haring zijn eigen smaak even zwaar laat doorwegen als wetenschappelijke argumenten. Ook betrappen ze hem op tal van redeneerfouten, onnauwkeurigheden en absolute onwaarheden. Bovendien - die zit! - merken ze op dat Haring geen kaas heeft gegeten van populatiedynamica en populatiegenetica. Haring zet daar wat al te graag zijn gezond boerenverstand tegenover. Maar daar bedrijf je geen wetenschap mee. Toch is hij niet over één nacht ijs gegaan. De lijst van de geraadpleegde literatuur achteraan in *Plastic panda's* is indrukwekkend.

De verleiding is groot om Harings visie op de biodiversiteit ook eens uit te testen op de kunst. Munch heeft van zijn Schreeuw vier versies geschilderd. Zal ooit een filosoof zich in het hoofd halen te betogen dat één Schreeuw wel genoeg is, en dat de drie andere voor zijn part de versnipperaars in mogen? Het verschil zit in de publieke opinie. Van de

morele plicht om kunstwerken in musea te bewaren is zowat iedereen overtuigd. De natuur heeft nog altijd een groot deel van de publieke opinie tegen. Biodiversiteit? De minste van onze zorgen.

Stippen

Iedereen kent het verhaal van het veelkleurig

Veelkleurig Aziatisch LHB Foto: Gilbert De Ghesquière

Aziatisch lieveheersbeestje. Het werd een tiental jaren geleden uitgezet om bladluisplagen in de landbouw te bestrijden. Dat de VAL's ook de larven van de inheemse lieveheersbeestjes zouden lusten, was niet ingecalculeerd. Haring betwist niet dat de Aziatjes een bedreiging vormen voor onze eigen lieveheersbeestjes, maar tegendraads als hij is, weigert hij aan te nemen dat die pakweg dertig verschillende soorten inheemse lieveheersbeestjes de klus die lieveheersbeestjes in de natuur nu eenmaal klaren beter afhandelen dan die nieuwe soort in haar eentje. Een soort dan nog, voegt hij er wat treiterig aan toe, die zo variabel is qua achtergrondkleur van de dekschildjes en het aantal stippen op die schildjes dat die verscheidenheid waarop kenners van lieveheersbeestjes zo verlekkerd zijn met wat goede wil evengoed te vinden is bij dat ene kevertje als bij de dertig andere, verschillende soorten. Op die manier maakt Haring de 228 pagina's van zijn boek vol, trekt echte en

vermeende zekerheden in twijfel, en houdt niet op de dingen in vraag te stellen, tot stijgende ergernis van de lezer die als amateur-natuur liefhebber of beroepshalve met de biodiversiteit begaan is. Een ding is zeker, hij brengt zijn waar met veel schwung en vaak op een vermakelijke manier aan de man, zijn boek is absoluut lezenswaardig en stemt al met al tot nadenken.

Tijgers

Haring vergelijkt de natuur met het gezelschapsspelletje Jenga, dat in Vlaanderen niet zo bekend is. Twee spelers bouwen met houten blokken een gelaagde toren en halen dan om beurt één blok uit die toren, maar niet uit de bovenste laag. Wie het blok eruit pikt dat de toren doet omvallen, verliest. De vergelijking met het vliegtuig spreekt nog meer tot de verbeelding. Stel je voor dat je in een vliegtuig zit en in gedachten de ene klinknagel na de andere uit het vliegtuig haalt. Het vliegtuig blijft probleemloos in de lucht. Tot je die ene, cruciale klinknagel in je hand hebt. De verwijzing naar de natuur is duidelijk. In elk ecosysteem, bij uitbreiding in heel de natuur, is niet iedere soort een onmisbare schakel, maar die ene cruciale schakel is ergens aanwezig en als je hem verwijderd, loopt het fout.

Het lijkt onvermijdelijk dat de lijst van de uitgestorven soorten langer zal worden. Intuïtief (als dat al een goede redeneerbasis is) voelt men aan dat het behoud van de bromvlieg en het madeliefje minder problematisch zal zijn dan dat van sommige grote

Amoertijger

Foto: Wikipedia

zoogdieren. Haring alweer: "Over dertig jaar zijn we met zijn tien miljard. Dan is er simpelweg geen plaats meer voor tijgers of orang-oetangs, hoogstens in een dierentuin of in een reservaat." De tijger is om meer dan een reden een speciaal geval, van een heel andere orde dan de twee West-Europese 'nieuwe' roofdieren, de lynx en de wolf, want hij jaagt, niet vaak, maar toch af en toe, doelbewust op mensen. Er zijn acht ondersoorten (drie al uitgestorven en één op de rand van) waarvan de grootste, de Amoertijger, (vroeger Siberische tijger genaamd), de beboste rivierdalen in het gebied van de Amoer en de Oessoeri bewoont aan de grens van Rusland met China. Het territorium van de mannelijke tijgers loopt op tot 1000 km². Ze zwerven er onzichtbaar als spookverschijningen rond. Een veldonderzoeker moest bedremmeld toegeven dat hij wel al tijgers had gehoord, maar er nooit een had gezien. De Amoertijger is niks flexibel, want stelt immens hoge eisen aan zijn habitat. Volstreekte rust en een hoge dichtheid aan prooidieren als wilde zwijnen, edelherten, muskusherten en kraagberen zijn een absolute must. Vertaald naar het behoud van deze tijgers, krijgt het begrip duurzaamheid - het Grote verhaal van deze jachtige eeuw - een onwezenlijk aspect en is er maar één valabele oplossing: het hele tijgergebied moet onder een eeuwenlange strop. Maar dan nog. De tijger is als soort twee miljoen jaar geleden in oostelijk Azië ontstaan. De levensverwachting van zoogdieren, niet als individu, maar als soort, bedraagt in de regel enkele miljoenen jaren. Stel dat de Amoertijger het als soort in zich heeft om aan die twee miljoen jaar nog één miljoen toe te voegen, zal hij dan dat bijkomende miljoen

Vernieuwde website VA-plus

Neem eens een kijkje op de vernieuwde website van NP VA+ (zie www.vlaamseardennenplus.be)
webmaster: dominiek.decleyre@telenet.be

ook effectief halen? En als dat niet lukt, dan allicht toch een schamele duizendste van dat miljoen? Dat betekent dat er in het jaar 3012 nog altijd Amoertijgers moeten rondlopen. Geen enkele verbeeldingskracht is groot genoeg om in te zien op welke manier, gelet op de huidige en de toekomstige bedreigingen, de tijgers de tien eeuwen lange periode naar 3012 moeten overbruggen. Anderzijds, enkel maar tijgers meer in de dierentuin, waar de verzorgers kunstjes moeten bedenken om de beesten fit te houden? Niet een toekomstbeeld waar men vrolijk van wordt. Geen paniek, de bescherming van de tijgers wordt op meer dan één niveau behartigd. De mens heeft nu eenmaal de plicht om de biodiversiteit op aarde naar best vermogen in stand te houden.

Het stof dat *Plastic panda's* - verschenen in 2011 - eventjes liet opwaaien is gevallen, langer dan enkele weken gaat een boek immers niet mee. Achteraf beschouwd heeft Haring met zijn boek, in voetbaltermen uitgedrukt, nog geen deuk in een pakje boter getrapt. Hij heeft de visie over de biodiversiteit niet beïnvloed. De programma's rond het verbeteren van de biodiversiteit lopen gewoon verder, zij het in mineur, wegens de besparingen. Haring, bezige bij, werkt sinds 1 januari alweer aan een nieuw boek, ditmaal over economie. Hij hoopt het in drie jaar klaar te krijgen.

Biologische groententeelt

Ourobouros.be

Flexibele groentenmanden

Brieven uit Warre

John Rigaux

Warre, een dorpje in de streek van Durbuy aan de Ourthe; John zit daar op zijn terras begin augustus 2011 en schreef zijn eerste artikels voor Meander. Daarin stond een merkwaardig luik en omdat deze Meander steeds verschijnt begin van de zomervakantie, kan het misschien de aandacht scherpen voor de geheimzinnige vertrekdatum van onze gierzwaluwen... Vragen we ons immers niet ieder jaar af waar die plots en meestal al vroeg in de zomerperiode naar toe zijn?

Terwijl ik aan het schrijven ben zijn er duizenden gierzwaluwen door de Ourthe-slenk getrokken. Op 16 juli had ik al trekbewegingen waargenomen, maar ik was niet voorbereid op wat de dag nadien volgde en aanhield tot maandag 18 juli. In de nacht van zaterdag op zondag 17 juli had het overvloedig geregend en toen 's morgens rond 9u30 de nevel en de mist begonnen op te lossen, zag ik hoe er boven de Ourthe vele gierzwaluwen passeerden. Naarmate de lucht helderder werd, trokken er door de Ourthe-depressie, die tussen Comblain en Noiseux pal van NO naar ZW loopt, 50 tot 60 vogels per minuut door. Soms steeg dat aantal zelfs naar 80-90 om dan terug te vallen tot een dertigtal. In de late namiddag kwam de regen weer roet in het eten gooien en ook de dag nadien was het erg wisselvallig weer met regen en wind uit ZW. Hoeveel gierzwaluwen er op 17 en 18 juli doorgetrokken zijn is niet te becijferen bijna, wellicht 'in groot aantal' wat dan in de ornithologie tussen de 10 000 en 100 000 wil zeggen.

Voor een enkeling is het van op Inzeferire, waar men links en rechts een ruimte van 12 km overschouwt, niet doenbaar om langer dan enkele minuten die voorbijtrekkende kinkelende winkelaars te tellen. Tenzij men natuurlijk het risico wil lopen om na een tijdje, kierewiet gedraaid, afgevoerd te worden naar Lierneux... Er stellen zich toch wel wat vragen rond die massale doortocht, zo vroeg en op amper twee dagen... nooit gezien. Later zijn er nog wel doorgetrokken, maar het ging over een paar honderd en meestal slechts enkele tientallen met een laatste waarneming op 27 juli (een dertigtal). Waar kwamen deze vogels vandaan? Uit Oost-Nederland, West-Duitsland of Zuid Scandinavië? En dan nog op 16, 17 en 18 juli? Was dit een éénmalig evenement, uitgelokt door de weersomstandigheden of is het een

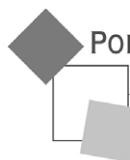
Gierzwaluw

Foto: Gerard Mornie

jaarlijks weerkerend gebeuren, zij het dan wel iets later? Of is de plaatselijke situatie daar niet vreemd aan: ook in het voorjaar passeren er immers veel zwaluwen door dat Ourthedal.

Ik ben ook getuige geweest in 2009 en 2010 van een doortrekkie van boerenzwaluwen rond 10 september. Die vonden telkens plaats bij een ZW circulatie en met volle zon, terwijl de gierzwaluwen doorgetrokken zijn onder erg wisselvallige weercondities. Ik heb daar ten andere prachtige waarnemingen aan overgehouden, bv. hoe ze in de smalle, droge band tussen twee vlagen overtrokken. Nog een mysterie is hoe en wie het startsein geeft voor die gezamenlijke uittocht: nadat de hoofdmoot immers doorgetrokken was, waren er nog steeds jagende gierzwaluwen boven de Ourthe, plaatselijke broedvogels?

Ook zie ik hier nooit veel mensen met kijkers en telescopen, waardoor ik me afvraag of het wel in ornithologische middens bekend is welk formidabel doortrekgebied de Ourthe-depressie wel is. Enfin, wie op Inzeferire een zondagje wil komen vogels kijken is welkom, vanaf de eerste juli en verder tot het einde van de trekperiode vanaf een half uur voor zonsopgang. Geef een seintje 0485/76.87.79.

POLET - VERHAMME - VANPOUCKE

FISCAAL RAADGEVERS

EENMANSAZAKEN | VRIJE BEROEPEN | VENNOOTSCHAPPEN

BOEKHOUDING & FISCALITEIT

Pascal Polet 09/242 95 93
Anthony Verhamme 09/242 95 91
Julie Vanpoucke 09/242 95 94

Staatsbeaan 71 B
9870 Zulte
F: 09 242 95 99

Morieljes, echte voorjaarspaddenstoelen

Eddy Saveyn

Op 21 april kreeg ik een mailtje van Rik Desmet dat hij in zijn tuin een gewone morielje had gevonden. Dat wekte onmiddellijk mijn interesse want deze soort vond ik bij ons nog nooit.

Kom je in Vlaanderen een morielje tegen dan heb je 3 mogelijkheden. Als je merkt dat de hoedrand vrij is van de steel dan heb je de kapjesmorielje (*Morchella semilibera*), een eigenschap waarnaar het tweede

in meer of minder evenwijdige, verticale rijen. Dit is wellicht onze zeldzaamste soort. Ze heeft een voorkeur voor stikstofrijke plaatsen en duikt wel eens op tussen houtsnippers. Bij de gewone morielje is de hoed doorgaans meer afgerond en de ribben vormen een onregelmatiger patroon. Deze soort is zeer variabel en wordt vaak in een aantal variëteiten opgedeeld. Ze geven de voorkeur aan een kalkrijke bodem. Vandaar dat ze vooral in de duinstreek voorkomen. Ze groeien als saprofiet (= op afgestorven materiaal) graag op wortels van iep, es, populier of beuk en ook struiken. Ondanks zijn naam is het een kwetsbare soort in Vlaanderen.

De hoed van een morielje heeft veel weg van een natuurspons. De holtes zijn in feite kleine

Gewone morielje

Foto: Rik Desmet

Kapjesmorielje

Foto: Gilbert De Ghesquière

deel van de Latijnse naam verwijst. De hoed zit als een kapje over de vrij lange steel. Zoals alle morieljes is dit een voorjaarssoort. Een bron vermeldt dat de soort vaak te vinden is bij speenkruid. Of valt hun voorkomen samen met de bloei van het Speenkruid?

Kegelmorielje

Foto: Natan Bolckmans

Ze gedijen graag op een omgewerkte bodem onder loofbomen. In de Vlaamse Ardennen kom je de kapjesmorielje wel eens tegen.

Is de hoedrand met de steel vergroeid dan heb je een kegelmorielje (*Morchella elata*) of een gewone morielje (*Morchella esculenta*). Bij de kegelmorielje is de hoed doorgaans spits kegelvormig en de ribben daarop liggen

bekertjes die met elkaar vergroeid zijn. Ze behoren trouwens tot de bekerzwamorde en vormen wellicht een ver geëvolueerd stadium binnen deze groep. Het honingraatachtig patroon werkt oppervlaktevergroterend net zoals plaatjes of buisjes of stekeltjes en hierdoor kunnen meer sporen geproduceerd worden. Alle morieljes vormen onder de grond een soort voedselknolletje, een zogenaamd sclerotium (mondelinge mededeling van Bernard Declercq), met het oog op het overleven van ongunstige omstandigheden. Morieljes zijn alle saprofieten.

Op culinair vlak worden morieljes hoog geprezen. Temeer omdat ze in een periode verschijnen dat weinig andere soorten te plukken vallen. Esculenta in de wetenschappelijke naam voor gewone morielje betekent niets anders dan eetbaar. Morieljes zijn bij ons echter te zeldzaam om te plukken. Trouwens, soorten van dit geslacht kunnen het hemolitisch syndroom veroorzaken waarbij rode bloedplaatjes worden afgebroken. Vergiftiging treedt slechts op

bij het eten van rauwe exemplaren. Na koken en afgieten van het kookvocht zijn ze eetbaar.

Het feit dat een gewone moriële opduikt in een tuin met veel natuurlijke elementen bewijst nog maar eens het belang van dergelijke tuinen. Twee jaar geleden ontving ik foto's van paddenstoelen uit de tuin van Marie-Christine Gottigny uit Moregem. Je staat versteld wat een gewone tuin kan opleveren. Enkele inheemse bomen die graag in symbiose samenleven met paddenstoelen (bijv. berk, zomereik) net naast een niet (te veel) bemest gazon, dood hout in allerlei vormen (houtsnippen, houtstapeltje...) en de herfst hebben al veel meer te bieden. Wil je nog een stapje verder en heb je een bloemenweide waarin je zwammen wil dan kijk je best eens in het tijdschrift over natuurstudie & beheer van Natuurpunt, Natuur.focus van maart 2012. Daarin lees je hoe graslandpaddenstoelen beïnvloed worden door de maaihoogte. Veel succes in je eigen tuin! En misschien tot op een van onze paddenstoelenwandelingen? Raadpleeg daarvoor de kalender op blz. 35.

Roofblei, een Oost-Europese immigrant

Simon Desmet

Op 4 april 2012 begaf gedreven sportvisser Fernand Vanderstichle zich opnieuw naar de waterkant. In tegenstelling tot de meeste vissers uit onze streek kiest hij geregeld niet voor de traditionele Oude Leie- of Scheldearmen, maar voor de 'eigenlijke' Leie even stroomafwaarts van Deinze-centrum. Sinds enkele jaren boekt Fernand daar mooie witvisvangsten, wat wijst op de fel verbeterde kwaliteit van het rivierwater. Die ochtend ving hij echter geen blank- of rietvoorn, brasem of blei, maar een nieuwkomer in onze contreien: een roofblei van 26 cm.

De roofblei (*Aspius aspius*) behoort tot de karperachtigen, maar in tegenstelling tot hun verwanten voeden de volwassen exemplaren zich in de eerste plaats met kleine vis. Roofbleien zijn niet inheems in België, want de soort stamt uit Oost-Europa en komt tot voorbij het Aralmeer in Rusland voor. Sinds de jaren '80 zijn er ook waarnemingen van roofbleien in de grote Nederlandse rivieren. Wellicht zijn de eerste vangsten in Nederland te wijten aan uitzettingen in Duitsland. Na de opening

van het Main-Donaukanaal, dat het stroomgebied van de Donau met dat van de Rijn verbindt, boekten de roofbleien ook via de natuurlijke weg steeds meer terreinwinst.

Hoe ze uiteindelijk in België beland zijn, is niet helemaal duidelijk. Wellicht verplaatsten ze zich via de Nederlandse kanalen om zo de Maas te bereiken, want de eerste vangstberichten van Belgische roofblei kwamen vanaf de Grensmaas. Ondertussen hebben ze blijkbaar ook de Leie veroverd. Niet alleen in Deinze, maar ook op de Gentse binnenwateren worden af en toe roofbleien gevangen.

Roofblei

Foto: Fernand Vanderstichle

Roofbleien gedijen het best in licht stromende rivieren en meren of kanalen die daarmee in verbinding staan. De nabijheid van stromend water is nodig voor hun voortplanting. Die vindt tussen april en juni plaats in ondiep water, bij voorkeur met een kiezel- of zanderige bodem. Door de stroming worden de eitjes verspreid voordat ze aan de bodem blijven kleven. Na het uitkomen van de eitjes laten de vislarven zich meevoeren met de stroming. Dit verklaart ook waarom de roofbleien zich zo snel verspreiden. De jonge roofbleien voeden zich met plankton, insecten(larven) en andere ongewervelden. Vanaf een lengte van 20-30 cm schakelt de roofblei over op een dieet dat voornamelijk uit kleine vis bestaat. Daarbij maakt de krachtige roofblei handig gebruik van de stroming om in moeilijkheden geraakt visbroed te verschalken. Meestal jagen ze in de buurt van de oppervlakte, zodat ze soms ook voor de mens te zien zijn. Volwassen roofbleien kunnen tot maar liefst 100 cm uitgroeien.

Geraadpleegde bronnen:

- Sportvisserij Nederland, Soortenprofiel Roofblei;
- Reader's Digest Veldgids voor de natuurliefhebber – Vissen;
- www.waarnemingen.be

De Mediawatcher

Collateral damage in de landbouw

De ziekte van Parkinson wordt sinds kort in Frankrijk erkend als beroepsziekte bij landbouwers die minstens tien jaar blootgesteld zijn aan pesticiden. Epidemiologische studies wezen immers uit dat het risico op Parkinson bij professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen 1,5 tot 2 keer hoger ligt. Vilt nieuwsbrief, 05/06/2012.

Vlinder

Twintig van de 68 inheemse dagvlindersoorten zijn uitgestorven in Vlaanderen. Dat blijkt uit de nieuwe Vlaamse 'Rode Lijst' van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en de Vlinderwerkgroep van Natuurpunt. Vijfentwintig soorten zijn in min of meerdere mate bedreigd, de overige 23 soorten werden ondergebracht in de categorie 'momenteel niet in gevaar'. Als oorzaak voor de achteruitgang van het vlinderbestand, wordt onder meer het verdwijnen van hun leefgebied en van voedsel aangehaald. "De dichte bebouwing in Vlaanderen is zeker een groot probleem. En in het open gebied wordt op een intensieve manier aan landbouw gedaan. Ook het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen doet de vlinders geen goed", aldus Vanreusel (Natuurpunt). Maar er is niet alleen slecht nieuws van het vlinderfront. "Het kaasjeskruidkopje bijvoorbeeld, of de kleine parelmoervlinder. Die zijn de afgelopen jaren fors uitgebreid in aantal. Maar eigenlijk heeft dat vooral te maken met de opwarming van ons klimaat". Vilt, nieuwsbrief, 13-03-2012.

Een maatje meer

De Belgische ecologische voetafdruk is nog maar eens gestegen en bedraagt nu 7,1 ha terwijl bij een eerlijke verdeling iedereen 'recht' zou hebben op 1,8 ha. We staan daarmee op de zesde plaats in de wereld, voor één keer is de top niet goed... Vooral ons energieverbruik en onze bouwwoede doen ons op grote voet leven. (De Morgen, 15-05-2012).

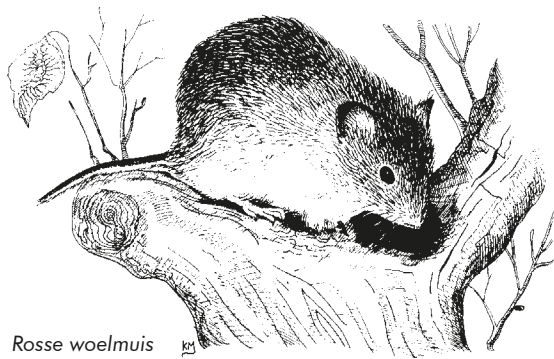
Amerikaanse vogelkers aan banden?

Nederland heeft een natuurlijke vijand van de Amerikaanse vogelkers of bosppest ontdekt. In het nationaal park 'De Maasduinen' in Nederlands Limburg heeft een appelspintkever zijn tanden gezet in een bos vogelkers. Dit is op zich goed nieuws, want Amerikaanse vogelkers is een bijna onuitroeibare ongewenste soort in Nederland en

België. In Europa komen vrijwel geen insecten voor op de boomsoort. Dit omdat zowel bast als bladeren een hoge concentratie giftig cyanide bevatten, waar de beestjes niet tegen kunnen. De boom had tot voor kort dus nauwelijks natuurlijke vijanden in Europa. Vilt, nieuwsbrief, 20-03-2012.

Limburgse fruittelers geteisterd door woelmuizenplaag

De Limburgse fruittelers kampen met een woelmuizenplaag. Elk jaar verviervoudigt het aantal dieren. De schade die zij berokkenen aan fruitbomen neemt eveneens toe. Het Proefcentrum Fruitteelt

Rosse woelmuis

trekt aan de alarmbel. Vroeger bestonden er heel wat verdelgsmiddelen om de diertjes aan te pakken, maar dat aantal vermindert alsmaar door de steeds strenger wordende normen en tegen de middelen die overblijven, bouwen de woelmuizen steeds vaker resistentie op. Er bestaan alternatieven om de plaag aan te pakken, maar die zijn niet altijd even doeltreffend en vaak ook duur. Steeds meer zijn fruittelers aangewezen op natuurlijke vijanden van de woelratten, zoals het muishondje, roofvogels of vossen. Maar helaas zijn er te weinig van deze dieren om de plaag in te dijken (zeg dat maar eens aan de jagers, nvdr)... Andere mogelijkheden zijn ondergrondse netten rond de wortels en bodemgranulaat. Vilt nieuwsbrief, 25-04-2012.

Milieuovertredingen nog steeds geen prioriteit

Vlaanderen slaagt er niet in om milieuovertredingen goed aan te pakken. Vooral op gemeentelijk vlak loopt het mank. (De Morgen, 20-04-2012).

Waarnemingen van invasieve exoten melden via website

Planten en dieren die van nature niet voorkomen in Vlaanderen kunnen overlast berokkenen wanneer zij zich hier vestigen. De Vlaamse overheid zet al jaren

in op preventie want eens zo'n soort zich hier vestigt, is ze nog moeilijk te bestrijden of tegen te houden. Een nieuwe website zal dienst doen als centraal meldingspunt dat de exoten helpt lokaliseren. De Vlaamse overheid werkt op drie sporen om problemen met invasieve exoten te vermijden. Vooreerst wordt ingezet op preventie en bewustmaking. Informatiecampagnes moeten bijvoorbeeld verhelpen dat overlastsoorten nog verkocht worden in tuincentra. De professionele groensector engageert zich ondertussen om 28 plantensoorten niet meer te kweken of aan te planten.

In de tweede plaats is het belangrijk om deze soorten snel op te sporen en in te grijpen voor de populatie te groot wordt. De laatste stap is het beheersen en het terugdringen van populaties zodat de inheemse biodiversiteit zich kan herstellen. Bekende voorbeelden van schadelijke exoten zijn onder meer de stierkikker, de grote watervanille, het parelvederkruis en de waterteunisbloem. Ze brengen de biodiversiteit in gevaar, berokkenen economische schade of veroorzaken problemen voor de volksgezondheid. Het uiteindelijke doel is om op basis van dit pilootproject een systeem uit te werken dat leidt tot snelle opsporing van schadelijke uitheemse soorten en dat vervolgens de communicatie verzekert met bevoegde instanties voor een gepaste respons. Zie http://waarnemingen.be/invasive_alert_view.php. Vilt Nieuwsbrief, 16-04-2012.

Goed en slecht nieuws van de Maarkebeek

In 2006 zette het ANB de kwabaal uit in de Maarkebeek. In april volgde nu een controle op zoek naar 'Kwabbie' en zijn soortgenoten. De onderzoekers hebben echter geen kwabalen meer teruggevonden. De herintroductie met kwabaal lijkt mislukt en is op aanraden van Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) ondertussen stopgezet. Het goede nieuws is dat er wel een mooie populatie rivierdonderpad aangetroffen werd.

In de Geitenhoek registreerden de onderzoekers een enorme aanslibbing als gevolg van akkererosie. Alain Dillen van het ANB: "In het algemeen zien we veel akkers die letterlijk tot aan de rand van de beek komen. Bufferstroken zouden, zowel voor erosie als voor waterkwaliteit en voor oeverstructuur, veel verbetering brengen". Persmededeling ANB.

Lees ook het artikel op blz.32.

Lozingen vervuilen Molenbeek in Maarkedal

Anaïs De Kocker

Begin mei stelden omwonenden van de Bosgatstraat vast dat in de Molenbeek gedurende enkele dagen opnieuw afval geloosd werd door een landbouwbedrijf in de buurt. Dit keer ging het om een vervuiling met mest en detergenten, maar eerder werden ook al melkresidu's in de beek geloosd. Deze vervuiling treft de gehele lengte van de bronbeek (+/- 440 meter) tot aan de monding in de Molenbeek, en verderop stroomafwaarts de Molenbeek. De lozing situeert zich ter hoogte van de Bosgatstraat, loopt dan verder langsheen een gracht parallel aan de straat om dan onder de straat door via graslanden het bos te bereiken. De bodem is er bedekt met een grijze en melkwitte stinkende substantie; op het water vormen zich grote schuimvlokken. De bronbeek is totaal aangetast: zowel het water, de bodem en de oevers. Zowel de Milieu-inspectie als de Natuurinspectie maakten een PV op dat nu door het parket prioritair behandeld wordt.

Vervuiling al jarenlang bezig

Het is niet de eerste keer dat er vanuit het landbouwbedrijf afval geloosd wordt in de zijbeek van de Molenbeek. Jaren geleden al werd ook de gemeente Maarkedal op de hoogte gebracht, maar zij ondernam niets om de vervuiling te stoppen en de dader te straffen. Nu er eindelijk iets ondernomen werd door de bevoegde instanties hopen we dat het de laatste keer is dat deze waardevolle bronbeken vervuild werden!

In de bovenlopen van de Molenbeek leven o.a. de Europees beschermde rivierdonderpad en de vuursalamander. Maar ook serpeling en kopvoorn zijn soorten die er voorkomen. De kans dat onder de visfauna schade is aangericht, is groot.

**Boomkwekerij
DE BOCK LV**

Wij zijn specialisten in

*Sierheesters, Rozen, Bamboes,
Vaste planten, Coniferen, Sierbomen,
Haagplanten, Fruitbomen.*

Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax: 055/31.35.83

Herdenking Marcel Nachtergaele op 28 april

Onder een druilerige lucht verzamelden ruim 120 mensen aan de kerk van Lozer voor een ingetogen wandeling ter herinnering aan Marcel Nachtergaele. Daarbij heel wat mensen die van ver kwamen om dit afscheidsmoment mee te maken. Jammer genoeg konden we die dag niets tastbaars achterlaten als herinnering omdat de gemeente Kruishoutem niet direct tot medewerking bereid was.

Wie er was zal echter ongetwijfeld wel een blijvende herinnering overhouden aan het gezellig kuieren door Lozer bos, het ophalen van herinneringen aan de tijd van Wielewaal en Wielewaaljongeren met in het achterhoofd de dankbaarheid voor de man die dat voor de streek uiteindelijk allemaal mogelijk maakte.

Na de wandeling kwamen nog meer mensen de groep vervoegen om in het parochiezaaltje bij een pannenkoek nog wat bij te praten. Het afscheidswoord van Ulrich Libbrecht aan zijn vriend Marcel dat u hiernaast kunt lezen, was ongetwijfeld het beklijvend hoogtepunt van deze namiddag die precies verliep zoals Marcel het altijd wilde: in vriendschap natuur beleven.

Foto's: Robin Vanheuerswyn en Johan Cosijn

In Memoriam Marcel Nachtergaele

■ Ulrich Libbrecht (Lozer, 28 april 2012)

Vraag niet voor wie de doodsklok luidt, ze luidt ook voor u, want er is een deel van u gestorven. Wij hebben allen deel gehad aan het leven van onze goede vriend Marcel, de grote bezieler van onze Wielewaal Schelde-Leie en daarom is vandaag in elk van ons iets gestorven. We zijn hier samen om afscheid te nemen van een man die groot was in zijn eenvoud en eenvoudig in zijn grootheid. En op wie van toepassing is wat Rilke over Franciscus zei: "En als hij stierf, zo naamloos licht, dan was hij uitgedeeld". Hij heeft zich zijn leven niet toegeëigend, hij heeft het met milde hand uitgedeeld aan de velen die hij liefhad. Ik ben blij dat ik aan zijn sterfbed afscheid heb kunnen nemen en het tekent hem dat, toen ik hem bedankte voor alles wat hij voor de natuur had gedaan, hij zei: niet ik, maar wij. Inderdaad hebben wij gedurende vele jaren een tweespan gevormd en ik herinner er graag even aan hoe het groeide.

Ik zelf was tot mijn veertigste bepaald geen groene jongen en mijn kennis van de natuur beperkte zich tot wat iedere buitenjongen wist. Maar een gesprek met mijn vriend Marc heeft mijn leven veranderd. Toen hij mij alles en nog wat over vogels vertelde, vroeg ik verbaasd: waar heb jij dat allemaal geleerd? Bij de Wielewaal! – Wat is dat de Wielewaal? Hij nodigde mij uit om op een zondagmorgen op de Kluis te gaan luisteren naar de wielewaal, die ik eerlijk gezegd ook maar kende uit de gedichten van Gezelle. We hoorden hem niet alleen, we zagen hem ook. Ik ontmoette er ook enkele goede vrienden die ook vonden dat de wielewaal wel een lekkere trappist waard was.

Maar in feite was ik een Oost-Vlaming en hoorde administratief bij Schelde-Leie. Ik waagde het erop eens over te lopen, al kende ik daar zo goed als niemand. Daar ontmoette ik Marcel voor de eerste keer en met een vogelgids in de hand, waarop met een elastiek een omgekeerde doodsbrieff vastgehecht was – zo heb ik hem veertig jaar gekend – stevende hij direct op mij af om mij mijn personalia te ontfutselen. Dit is altijd een van zijn mooie kenmerken gebleven: eerst de mens en dan de natuur. Ik wist echter niet dat hij op zoek was naar een nieuwe voorzitter en toen we een tijd later verkleumd op de Braakman

rondliepen, vroeg hij of ik daar geen zin in had. Ik voelde eerst wat weerstand, want wat heeft een ornithologische vereniging aan een voorzitter die alleen maar mussen en merels kent. Maar met de voorzichtige hardnekkigheid hem eigen wist hij mij toch te strikken – al heb ik altijd beweerd dat ik te koud had om neen te zeggen.

Germain Lacrès, de nationale voorzitter zei altijd: de voorzitter zegt het en de secretaris doet het. En inderdaad vulden wij elkaar goed aan: ik kwam altijd met nieuwe voorstellen, maar met mijn twee linkerhanden bakte ik er niets van. Daarvoor had ik echter de beste secretaris die er ooit in de Wielewaal is opgedoken. En zo hebben wij heel wat gerealiseerd: ik vermeld alleen ons schitterend congres in Oudenaarde, de Vlaamse Ardennendag, de Natuurbeschermingsdag, de strijd tegen de A9, de uitgave van de 'Zang der Vogels', de reizen en uitstappen. Maar een aparte vermelding verdienen onze reservaten. Ergens in de jaren zeventig stelde ik op de bestuursvergadering voor om een stukje Scheldemeers te kopen. Als we echter in de bekende sigarenbak keken, beseften wij dat daar niet veel mee te kopen viel. Gelukkig vonden we een goedgezinde geldschiet en zo werden we kleingrondbezitters. Het was een avontuur, maar zij die het resultaat kennen, weten dat we met onze reservaten een enorme bijdrage hebben geleverd aan de bescherming van de Vlaamse Ardennen. Een Chinese spreuk zegt: plant kleine boompjes en laat ze groeien, plant geen grote bomen, die gaan dood. Nu denk ik: daar in onze reservaten bloeien nu de dankbare bloemen en fluiten de gelukkige vogels. Marcel verdient een denkmale tussen de anemonen en de hyacinten onder de huif van de beuken en het lied van alle vogels in onze Vlaamse Ardennen.

Maar er is nog een ander belangrijk aspect, waaraan onze vriend Marcel ook zijn verdienste heeft. Wij waren beiden van mening dat de honderden leden die we toen hadden niet allemaal ornithologen konden zijn, en dat veel mensen kwamen voor de natuurbeleving en dat ze eigenlijk een beetje groene levensvreugde verwachtten. Ook de eenvoudige zielen hadden recht op geluk. Marcel, met zijn groot sociaal gevoel, was ervan overtuigd dat de mens altijd centraal moest staan. Wij lanceerden dan ook de idee van de 'natuurbeleving' op het congres in Mechelen. Dit betekende echter niet dat de ornithologie op het achterplan geraakte. Want wie ooit met Marcel heeft deelgenomen aan de morgenzang weet welk fijn

gehoor hij had. Niet voor niets had hij zelf de naam van een vogel.

Nu is die goede grote mens van ons heengegaan. Hij was in zijn liefde voor de natuur, in zijn fijngevoeligheid en ontroerbaarheid een ware Franciscus. Daarom is ook het gedicht van Rilke zo toepasselijk op hem:

*De innigste en liefdevolste van allen
Hij kwam en leefde al een lentejaar;
De bruine broeder van uw nachtegalen,
In wie bewondering en welgevallen
En een verrukking aan de aarde was.*

Het hele verhaal is in Lozer begonnen en daar eindigt het vandaag ook. Nu zou weer de wielewaal moeten zingen, zoals zoveel jaren geleden, maar er is zoveel schoons verloren gegaan. Nochtans hebben we ons best gedaan en hopen dat de aarde ons dankbaar is. De grote cirkel is gesloten. En met dezelfde dichter mogen we zeggen:

*Heer, het is tijd. De zomer was zeer groot.
Leg nu uw schaduw op de zonnewijzers
En op de velden laat de winden los.*

Het is tijd om te sterven, maar als de zomer groot was, is de oogst groot. Ook als de mens achter de horizon verdwenen is, blijven zijn daden leven. Hij heeft zich aan ons allen uitgedeeld en keert nu terug naar het Grote Wonder als een jonge nachtegaal in het 'Lied van de aarde'. En voor ons: een herinnering met vreugde en verdriet aan een mooi en edel mens. En voor allen die hem hebben ontmoet: grenzeloze dankbaarheid.

Vaarwel, mijn goede broeder van de nachtegalen.

En de nachtegaal, hij zong...

• Karel de Waele schrijft: "28 april 2012. Bentivoglio (op ca. 15 km ten N van Bologna – Italië). We (dit zijn mijn vrouw Alma, onze schoondochter Delia, onze twee Italiaanse kleinkinderen Thomas en Nicholas en ik) bezoeken het WWF-moerasreservaat 'La Rizza', ingericht in enkele vroegere rijstvelden, dat nu bestaat uit enkele grote plassen, rietvelden en houtkanten. We zien er (gereïntroduceerde) ooievaars, blauwe reigers, kleine zilvereigers, futen, witwangsternen, steltkluten en andere watervogels. Maar we horen ook een wielewaal en vooral **tientallen nachtegalen...** Ook daar in Italië – zo ver van Lozer en Kruishoutem – blijft Marcel dicht bij ons en in onze gedachten."

• Ook Willy Aelvoet maakte die dag iets ongewoons mee: "Ik kon er helaas niet zijn op de herdenking wegens familiebijeenkomst, (kleinzoon Jules is 2 jaar geworden) maar had wel een moment van mijmering toen zaterdagmiddag een **nachtegaal** in mijn tuin zat te zingen. In 40 jaar nog nooit een nachtegaal gehoord in Etikhove..."

Wandelschoenen verloren? (Foto ervan in de fotocollage op blz. 16). Af te halen bij Robin Vanheeuverswyn, Neerstad 24 te Berchem 055/31.86.50.

De steenmarter in Herzele

Danny Schockaert
Steenuilenwerkgroep Herzele

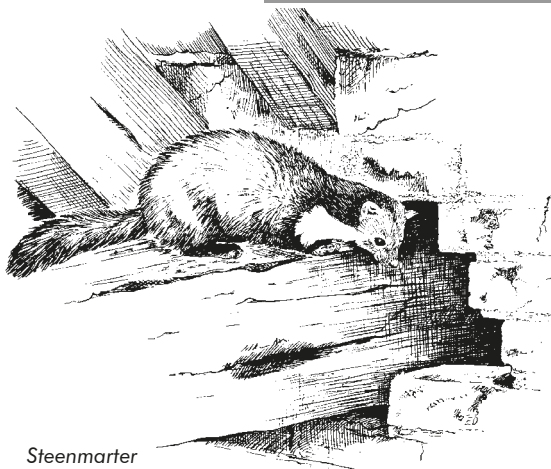
Deze winter werd er al een slapende steenmarter ontdekt in een van onze steenuilnestkasten.

Tijdens onze broedcontroles werd zijn aanwezigheid herhaaldelijk opgemerkt in de vorm van uitwerpselen, prooiresten zoals een konijnenkop, kippenpoten, enz. Wat ook opmerkelijk was, waren de kippeneieren die op enkele locaties aangetroffen werden.

Toen een waarnemer een nestkast opende trof hij er zelfs een nest jongen aan! De nestkast werd vlug terug afgesloten en gerust gelaten.

De aanwezigheid van deze steenmarterwelpjes was gelukkig al verraden door de indringende geur rond de nestkast. Spijtig genoeg werd er al een broedsel van onze steenuiltjes vernietigd.

De steenuilenwerkgroep zal zich moeten bezinnen over de vraag hoe we onze nestkasten in de toekomst kunnen beveiligen.

Steenmarter

SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
OD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde.
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
GZ: Natuurpunt afdeling Groot Zingem
DE-plus: Natuurpunt afdeling Deinze plus.
HRZ: Natuurpunt afdeling Herzele.
KRB: Kern 'Rondom Burreken'
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus
PAWG: Paddenstoelenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus.
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyrus'
NWG: NatuurstudieWerkgroepen Vlaamse Ardennen plus.
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt VA plus
BWG: Bramenwerkgroep Natuurpunt VA plus
MOW: Milieufrent Omer Watzet
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu.
TW: Trage Wegen vzw
VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus.
WMBV: Werkgroep Maarbeekvallei.
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen

Zaterdag 7 juli 2012

■ PWG+OD: Plantendeterminatie en -inventarisatie-wandeling in Roigembeekvallei te Mullem. Gids: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62. Samenkomst om 14u op het dorpsplein van Mullem. Determinatie en inventarisatie van de valleibos en -graslandflora. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, flora, evt. loep.

Zondag 8 juli 2012

■ IWG+ VA: OP zoek naar libellen in het Paddenbroek te Berchem. Gids: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91. Samenkomst om 13u45 aan de kerk van Berchem of om 14u aan parking Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Op zoek naar de gewone libellensoorten, met initiatie in het determineren van deze sierlijke beestjes. Afhankelijk van de resterende tijd bezoeken we ook de Centrale te Ruijten met veel kans op vuurlibel en variabele waterjuffer. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen nuttig bij regenweer, loep en libellengids is nuttig maar niet noodzakelijk.

■ DE-plus: Met Natuurpunt Deinze plus naar het Zoniënwoud! Organisatie: Eddy Vervynck, tel. 0496/62.63.03 en Paul De Wilde, tel. 0478/36.75.51. We verzamelen om 9u aan de kerk van Petegem-a/d-Leie (aan het rond punt). Kostendelend rijden (met de auto). Familiale uitstap naar het 'Bosmuseum Jan van Ruusbroeck' gevolgd door een bezoek aan het oudste bosmuseum van ons land onder leiding van natuurgids en boswachter Dirk Raes. Hier maken we kennis met de leefwereld van het woud en zijn bewoners en zijn rijke geschiedenis. Na deze boeiende uitleg nuttigen we onze eigen meegebrachte picknick. Er is echter geen cafetaria maar wij zorgen voor een aangepast drankje tegen een betaalbare prijs. In de namiddag een wandeling met als thema 'Het Zoniënwoud, een reus op lemen voeten!' We maken kennis met de diverse aspecten van het bos met gids Dirk Raes. Einde omstreeks 17u. Kostprijs per persoon: 4 euro (volw), 2 euro (kind). Inbegrepen: gids + tas soep. Meebrengen: picknick, wandelschoenen, evt. verrekijker. Maximum aantal deelnemers: 30. Inschrijven voor 3 juli aub! Bel: Eddy of Paul. Eventuele wijzigingen worden meegedeeld op www.deinzeplus.be

■ ZV: Big Jump. Info: Karel De Wagter, tel. 0485/99.55.86 of Diederick Volckaert. Afspraak aan de Bostmolten, Machelgemstraat 56 te Zwalm (Rozebeke). Om 15u stipt springen we massaal het water in voor zuivere rivieren, vol met leven. Big Jump is een actie voor iedereen die propere en levende rivieren wil. Op precies hetzelfde tijdstip springen in heel Europa duizenden mensen in rivieren, waterlopen en meren om te tonen dat ze wakker liggen van proper water, én dat ze daar iets willen aan doen.

Woensdag 18 juli 2012.

■ SL: Avondlijke natuurwandeling in Mullem. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (GSM 0474/77.82.76 enkel

die avond). Afspraak om 19u aan de kerk van Mullem. Einde omstreeks 22u. We genieten van de avondlijke vogelgeluiden en van de natuur in de beekvallei. Stevig schoeisel volstaat.

Zaterdag 21 juli 2012

■ NWB: Plantenstudiedag van zwarte tetraëdes in de buurt van Keerbergen, Putte, Onze-Lieve-Vrouw-Waver en Bonheiden. Gids: Karel de Waele, tel. 09/386.45.60; GSM 0474.77.82.76 (GSM enkel in gebruik die dag zelf). Samenkomst aan de kerk van Peulis (Peulisstraat 1B) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in uurhokken D5.21, 22 en 32, met landbouwgebied en naaldbossen en misschien wel onverwachte flora in sommige gedeelten, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. We splitsen ons in 4 groepjes, die elk 2 km² verkennen in 4 zwarte tetraëdes. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be)

Zaterdag 28 juli 2012

■ KBE: Werkdag in het Bos t'Ename. Begeleiders: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Pieter Blondé, 0488/36.22.79. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat 43 te Mater. 's Middags gratis soep en boterhammen met beleg voorzien. Elke laatste zaterdag van de maand is het verzamelen gebazen om vele klusjes te doen in het natuurreservaat Bos t'Ename. In de wintermaanden wordt er voornamelijk gekapt, in de zomermaanden voornamelijk gemaaid. Brandhout wordt verdeeld onder de deelnemers. Meebrengen: Hakmes/bijl en/of motorzaag, werkhandschoenen, laarzen. Einde omstreeks 17u.

■ PWG + SV: Plantendeterminatie en -inventarisatie-wandeling in de Sportdreef te Gavere. Gids: Henk Coudenys, tel. 09/386.97.11. Samenkomst om 14u aan de parking in de Sportdreef te Gavere. Determinatie en inventarisatie van de flora van bos en dreef. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, flora, evt. loep.

Zondag 29 juli 2012

■ IWG: Beestjes-ontdekkingstocht doorheen het Burreken. Begeleiding: Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be. Samenkomst om 14u aan De Bramentuin, Ganzenberg te Schorisse. Goed als kennismaking met de bonte wereld van de ongewervelde beestjes, die 98% van alle soorten uitmaken! We wandelen een transect waarmee we diverse biotopen van het gebied aandoen. Garantie op veel soorten. Einde om 17u. Meebrengen: Laarzen of stevig schoeisel, loep(potie) en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig.

Zaterdag 4 augustus 2012

■ NWB: Plantenstudiedag in de Blankaart. Gids: Godfried Warreyn, tel. 058/51.80.80. Samenkomst op de parking van het Vlaams bezoekerscentrum 'De Otter (Blankaart)' leperse steenweg 56, Woumen, Diksmuide om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D1.33.32, met gevarieerde flora van het natuurreservaat, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be).

Zondag 5 augustus 2012

■ RO+ IWG: Vlindertocht langs oude spoorlijn Ronse-Doornik. Gids: Jo Glibert, tel. 055/21.00.46. Samenkomst om 14u aan het station van Ronse. Aandacht voor vlinders en andere insecten. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: vlindernet, insectengidsen, laarzen of goed schoeisel.

■ HOU: Vlindertogt naar Sint-Lievens-Houtem. Gids: Brigitte Pede, tel. 053/62.71.40. Samenkomst om 14u op de Markt aan de kerk. Zoeken en determineren van vlinders. Eventueel meebrengen: aangepaste schoenen, vlindernet, insectenpoties. Einde omstreeks 17u.

Vrijdag 10 t.e.m. zondag 12 augustus 2012

■ IWG: Beestjes-weekend in de Ourvallei (Oostkantons). Begeleiding: Gerda Achtergael, g.achtergael@telenet.be en Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be. Aantal deelnemers is beperkt tot 20. Kostprijs: 150 euro per persoon. Vooraf inschrijven via g.achtergael@telenet.be noodzakelijk.

Zaterdag 11 augustus 2012

■ PWG+RO: Plantendeterminatie en -inventarisatie in

Hotondbos op de Scherpenberg te Ronse. Gids: Henk Coudenys, tel. 09/386.97.11. Samenkomst om 14u aan de Hotondmolen te Zulzeke-Kluisbergen. Determinatie en inventarisatie van de flora van heischrale graslandrelicten. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, flora, evt. loop.

Zaterdag 18 augustus 2012

■ **NWB: Plantenstudiedag van kanaaloevers te Dudzele.** Gids: Hedy Lecomte, tel. 050/54.49.24; GSM 0474/83.75.81. Samenkomst aan de kerk van Dudzele (St.-Lenardsstraat) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B2.51.44, met kanaaloevers en polder, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loop, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be)

Zondag 19 augustus 2012

■ **IWG: Daguitstap naar Verrebroek en bezoek aan enkele natuurgebieden in de regio.** Begeleiding: Hugo Verschelden, verscheldenhugo@hotmail.com, 0473/60.88.98. Samenkomst om 8u aan de fontein op de Markt te Oudenaarde (voor wie kostendelend wilt meerijden) of om 9u30 in de Priesteragiestraat 5 te Verrebroek. Gezellig ontspannende uitstap met zoals steeds onze bijzondere aandacht voor ongewerveld leven. Terug op de Markt omstreeks 19u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, loop(potje) en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig. Meer informatie i.v.m. het volledige dagprogramma via de begeleider. **inschrijven per mail** is noodzakelijk, max. 16 deelnemers.

Zaterdag 25 augustus 2012

■ **KBE: Werkdag in het Bos t'Ename.** Begeleiders: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Pieter Blondé, 0488/36.22.79. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat 43 te Mater. 's Middags gratis soep en boterhammen met beleg voorzien. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit op 28 juli. Einde omstreeks 17u.

■ **PAWG + OUD: Determinatietocht voor paddenstoelen in Bos t'Ename, Wallebos (Ename).** Van 13u45 tot 17u. Bij ongunstige omstandigheden, bv. langdurige droogte, kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie geïnteresseerd is en nog niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn adres door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com of 09/380.03.00) en ontvangt dan ongeveer een week vóór de uitstap nog een uitnodiging. Zie ook de tabel op blz. 35.

■ **DE-plus: Natuurfeest en de Europese nacht van de vleermuis.** Het traditionele natuurfeest vindt dit jaar plaats in de Vlasschuur in Gottem, Ardense Jagerstraat 3. We starten om 15u30 met wandelingen langs de waardevolle oude Leiearm van Gottem met aandacht voor leven om en bij het water. Eén van de wandelingen is speciaal op maat van kinderen tot 12 jaar. Om 17u30 vertelt Henk Coudenys over 'de Opstand van de Krielkip', gebaseerd op zijn kinderboek. Om 18u30 start de receptie, gevolgd door het uitgebreid pastabuffet. Om 20u30: Nacht van de vleermuis: De laatste zaterdag van augustus staat in het teken van vleermuizen. Hét uitgelezen moment om kennis te maken met deze mysterieuze vliegende zoogdieren. Begeleide wandeling met meerdere vleermuizengidsen en batdetectoren. Start aan de Vlasschuur. Einde omstreeks 21u30. Info: Koen Bilcke (09/380.39.42) Alleen voor het buffet moet worden gereserveerd. Meer info vind je op www.deinzeplus.be/kalender en op de achterflap van deze Meander.

Zondag 26 augustus 2012

■ **VA+VWG: Vogelringactiviteit.** Gidsen: Lietaer Thijs (Thijs.Lietaer@telenet.be of tel: 0473/58.17.14) en Desmet Norbert. **Inschrijven verplicht** bij Thijs! Max. 20 deelnemers. Afspraak om 6u45 op parking voor de kerk van Berchem (Kluisbergen). Vandaar verplaatsen we ons samen naar de ringplaats. We krijgen een unieke gelegenheid om vogelringers aan het werk te zien en vogeltjes van heel dichtbij tot in de details te bewonderen... Bij slecht weer zal deze activiteit niet doorgaan en worden de deelnemers verwittigd. Meebrengen: laarzen, verrekijker (ev. fototoestel), gidsen...

■ **IWG: Beestjes-ontdekkingsstocht doorheen het Bur-reken.** Begeleiding: Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be en Ronny De Clercq, ronnydeclercq@pandora.be,

055/45.63.42. Samenkomst om 14u aan De Bramentuin, Ganzenberg te Schorisse. Goed als kennismaking met de bonte wereld van de ongewervelde beestjes, die 98% van alle soorten uitmaken! We wandelen een transect waarmee we diverse biotopen van het gebied aandoen. Garantie op veel soorten. Einde om 17u. Meebrengen: Laarzen of stevig schoeisel, loop(potje) en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig.

Dinsdag 28 augustus 2012

■ **HOU + NEC: Cursus 'Spinnen, onbekend is onbemind' deel 2.** Lesgever: Bryan Goethals. Start om 20u. Deze cursus over spinnen gaat door in de Gem. kleuterschool De Zonnevliet Gentstraat 40, 9520 Zonnegem. Einde omstreeks 22u30. Deze cursus wordt georganiseerd door NP Houtem i.s.m. Natuureducatief Centrum 'De Pastorie'. De volgende lesavonden gaan door op woe. 12 sept. en zon. 23 sept.

Zaterdag 1 september 2012

■ **NWB: Plantenstudiedag in de omgeving van Stambruges.** Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Samenkomst aan de kerk van Stambruges (rue Cardinal Mercier/ rue du calvaire) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in nog te bepalen kmhok, met bossen en heide, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loop, flora's, lunchpakket met drank.

Zondag 2 september 2012

■ **SL: Familiale fietstocht naar Meilegem.** Gidsen: Geert De Sutter, tel. 09/328.40.48 en Paul De Wilde, tel. 0478/36.75.51. We verzamelen om 10u aan de kerk van Deinze. We fietsen langs landelijke wegen en de Schelde naar Meilegem. We bezoeken daar het Provinciaal Natuureducatief centrum 'De Kaaihoeve'. Einde omstreeks 17u30. Meebrengen: picknick en goede fiets.

Zaterdag 8 september 2012

■ **PAWG + GZ: Determinatietocht voor paddenstoelen in de Grootmeers te Zingem.** Van 13u45 tot 17u. Gids: Georges Kuipers, 09/384.64.27. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35.

Zondag 9 september 2012

■ **VA+VWG: Vogelobservatie aan de moerassen van Harchies (Henegouwen).** Gids: Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 7u aan de kerk van Leupegem. Terug in Leupegem om 12u30. Misschien is de visarend, zoals vorig jaar, op post. Ook andere roofvogels als buizerd, wespandief en bruine kiekendief zijn te verwachten, naast verschillende soorten eenden en andere watervogels. Meebrengen: laarzen, verrekijker (eventueel telescoop), vogelgidsen.

Woensdag 12 september 2012

■ **SV+VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne.** o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zul je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Sedert het pure vergaderen op een ander moment plaatsvindt, staat alles in het teken van vogels en vogelkijken. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,... Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud kan minstens een week op voorhand gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: <http://www.vwg- vlaamseardenenplus.be/>.

■ **HOU + NEC: Cursus 'Spinnen, onbekend is onbemind' deel 3.** Lesgever: Bryan Goethals. Start om 20u. Deze cursus over spinnen gaat door in de Gem. kleuterschool De Zonnevliet Gentstraat 40, 9520 Zonnegem. Einde omstreeks 22u30. Deze cursus wordt georganiseerd door NP Houtem i.s.m. Natuureducatief Centrum 'De Pastorie'. De laatste lesavond gaat door op zon. 23 sept.

Zaterdag 15 september 2012

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Zwin te Knokke-Heist.** Gids: René Maes, tel. 03/252.41.23. Samenkomst aan de parking van het Zwin (Graaf Leon Lippensdreef 8) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B2.34.13 met een mooi stuk van het Zwin zelf en de Zwinduinen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loop, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend

meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be).

Zondag 16 september

■ **PWG+ZV: Plantendeterminatie en -inventarisatie in Vossenhol te Sint-Maria-Oudenhove.** Gids: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52. Samenkomst om 10u aan de ingang van het reservaat in de Vossenholstraat te Sint-Maria-Oudenhove. Determinatie en inventarisatie van de flora van schraal grasland. Einde om 13u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, flora, evt. loep.

■ **ZV: Pluk van autochtoon zaad.** Info: Laurent Flostroy en Joris Otte, tel 09/360.44.82. Afspraak om 14u aan de kruising van de Kasteeldreef en het Mijnerwerkerspad te Brakel, Sint-Maria-Oudenhove. Pluk van zaden die dan worden opgekweekt tot autochtoon plantgoed. Voorzie je van stevig schoeisel, werkschoenen (eventueel een emmer en/of een lange stok); einde omstreeks 17u.

Woensdag 19 september 2012

■ **PAWG + GZ: Determinatietoertocht voor paddenstoelen in het Kluisbos te Ruien.** Van 13u30 tot 16u30. Gids: José Vandeplancke, 056/35.43.64. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35. Deze uitstap wordt georganiseerd door Mycologia Zuid-West-Vlaanderen, waar we bij aansluiten.

Zaterdag 22 september 2012

■ **NWB en FLOWER: Rozenexcursie in de duinen aan de Westkust.** Gids: Marc Leten, GSM 0479/89.01.17. Samenkomst op de parking van het Bezoekerscentrum van de Doornpanne (IWVA) - Doornpannestraat te Oostduinkerke (Koksijde) om 9u30. Einde om 17u. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be). De duinen zijn onbetwistbaar het gebied van Vlaanderen dat het grootste aantal rozensoorten bevat. We hebben de kans om er een excursie mee te maken onder leiding van Marc Leten, beheerconsulent bij ANB (West-Vlaanderen) én groot kenner van rozen en van de duinen en hun vegetatie. Heel wat verschillende rozensoorten zullen te zien zijn, waaronder diverse zeldzame soorten. Ook minder duidelijk te plaatsen exemplaren komen aan bod, zodat er stof genoeg zal zijn voor discussie over rozen en hun indeling. We bezoeken eerst de relatief jonge duinen van de Doornpanne en Schipgaduinen, waar een groot aantal kalkminnende rozensoorten voorkomt. Vervolgens gaan we naar de Oostvoorduin, dit is een (Vroeg-)Middeleeuws kopjesduingebied dat zeer recent grotendeels door ANB is aangekocht. Dit gebied bevat heel wat rozensoorten, vooral soorten die ook op minder kalkrijk terrein gedijen. Indien er nog tijd is, kunnen we ook de Spelleplekkeduinen bezoeken, waar *Rosa stylosa* voorkomt.

■ **PAWG + KRB: Determinatietoertocht voor paddenstoelen in het Burreken te Schorisse.** Van 13u45 tot 17u. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35.

Zondag 23 september 2012

■ **VA: Gezinswandeling in de Schamperij en omgeving (Maarkebeekvallei).** Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 14u aan de kerk van Maarke voor een landschapswandeling en een kennismaking met het bebost deelgebied Schamperij. De Maarkebeekvallei strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke (steile) flank van de Maarkebeek. Het doet denken aan de landschappen van Valerius de Saedeleer. Einde om 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, verrekijker.

■ **DE-plus: familie wandeling en uitstap naar Bultskampveld te Beernem.** Gids: Noël Deloof, tel. 09/386.21.43. Afspraak aan de kerk van Petegem-aan-de-Leie (aan de rotonde) om 13u45. Start wandeling op de parking 'het Aanwijs' Bultskampveld te Beernem om 14u30. Boswandeling met aandacht voor de beginnende herfstkleuren. We verzamelen allerlei bosvruchten. Ook de 'moorden van Beernem' zullen zeker ter sprake komen. We bezoeken ook het vogelopvangcentrum alsook de kruidentuin met de tentoongestelde oude landbouwwerktuigen. We sluiten af in het bezoekerscentrum en het kasteel waar klein en groot zijn natuurkennis kan testen. We geven de kinderen ook een half uurtje de tijd om in de speeltuin op de toestellen te klauteren. Einde wandeling omstreeks 17u30. Meebrengen:

gewone wandelschoenen, zakjes om de bosvruchten te verzamelen.

■ **HOU + NEC: Cursus 'Spinnen, onbekend is onbemind' deel 4.** Lesgever: Bryan Goethals. Start om 20u. Deze cursus over spinnen gaat door in de Gem. kleuterschool De Zonnevliet Gentstraat 40, 9520 Zonnegem. Einde omstreeks 22u30. Deze cursus wordt georganiseerd door NP Houtem i.s.m. Natuureducatief Centrum 'De Pastorie'.

Donderdag 27 september 2012

■ **IWG: Bestuursvergadering en opmaak kalender 2013.** Samenkomst om 19u30 in de Orangerie, Stokstraat 54 te Schorisse (055/45.63.42).

Zaterdag 29 september 2012

■ **KBE: Werkdag in het bos 'Ename.** Begeleiders: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Pieter Blondé, 0488/36.22.79. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat 43 te Mater. 's Middags gratis soep en boterhammen met beleg voorzien. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit op 28 juli. Einde omstreeks 17u.

■ **PWG+ZV: Educatieve plantenwandeling in de Kaimeersen te Meilegem-Zwalm.** Gidsen: Dirk Fiers, tel 09/362.88.14 en Sylvie Decoster, tel 055/30.25.89 of 0472/25.43.10. Samenkomst om 14u aan de parking van PNEC De Kaaihoeve, Oude Scheldestraat 16 te Meilegem-Zwalm. Onder begeleiding wordt de systematiek van de meest voorkomende plantenfamilies in de natuurruimte en rond de Oude Scheldearm aangeleerd. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, flora, evt. loep.

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Vlietbos op Linkeroever.** Gids: René Maes, tel. 03/252.41.23. Samenkomst aan de kerk van Zwijndrecht (Dorp West) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C4.25.23, met pionierbos en opgespoten terreinen uit de jaren 30, 40 en 60, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen kostendelend meerijden (contact nemen met Karel De Waele, 09/386.45.60 of beter nog karel.de.waele@skynet.be).

Zondag 30 september 2012

■ **GZ: Familiale natuurwandeling door Grootmeers-Kleinmeers te Zingem.** Contactpersoon: Eddy Van Den Abele, tel 09/384.43.54 of 0474/62.20.52. Samenkomst om 14u aan de Scheldebrug te Zingem, kant Zingem. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **IWG: Beestjes-ontdekkingstocht doorheen het Burreken.** Begeleiding: Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be en Ronny De Clercq, ronnydeclercq@pandora.be, 055/45.63.42. Samenkomst om 14u aan De Bramentuin, Ganzenberg te Schorisse. Goed als kennismaking met de bonte wereld van de ongewervelde beestjes, die 98% van alle soorten uitmaken! We wandelen een transect waarmee we diverse biotopen van het gebied aandoen. Garantie op veel soorten. Einde om 17u. Meebrengen: Laarzen of stevig schoeisel, loep(potje) en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig.

Donderdag 4 oktober 2012

■ **IWG: Oog in oog met ongewervelden, een initiatie beestjes determineren.** Begeleiding: Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be en Ronny De Clercq, ronnydeclercq@pandora.be, 055/45.63.42. Samenkomst om 19u30 in het Liedtskasteel, Parkstraat te Oudenaarde. Een kennismaking met het op naam brengen van ongewervelde beestjes. We gebruiken de aanwezige bino's om insecten, spinnen en andere kleine beestjes recht in de ogen te kijken. Je kan ook zelf beestjes meebrengen. Einde om 22u. Meebrengen: Eventueel eigen bino, loep en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig.

Zaterdag 6 oktober 2012

■ **SV+ VWG: Trek tellen.** Gids: Paul Vandenbulcke tel. 0475/34.65.86. We bemannen onze trekpost vanaf zonopgang (8u) tot minstens 11u en langer indien de trekomstandigheden goed zijn. Raadpleeg onze website <http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/activiteiten.php> om te weten te komen op welke plaats in onze regio we zullen trek tellen. Meebrengen: warme kledij, verrekijker, vogelgids, ev. telescoop,...

■ **PAWG + RO: Determinatietoertocht voor paddenstoelen**

in het Muziekbos te Louise-Marie. Van 13u45 tot 17u. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35.

Zondag 7 oktober 2012

■ **RO: Familiale natuurwandeling in het Muziekbos met speciale aandacht voor paddenstoelen.** Gids: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00. Samenkomst om 14u aan de kerk van Louise-Marie. Einde rond 17 u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, eventueel paddenstoelenaids en loep.

Zaterdag 13 oktober 2012

■ **NWB + ZV: Plantenstudiedag van de stadsflora te Zottegem.** Gids: Karel de Waele, tel. 09/38.64.560; GSM 0474.77.82.76. Samenkomst op de parking aan de achterkant van het station (Broeder Mareslaan) om 9u, Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E3.24.11, met de stadskern en de omgeving van het Egmontkasteel, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2013. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18, e-mail: andre.vandenbergh@skynet.be.

■ **ZV: Appelpuk aan de boomgaard te Boembeke.** Info: An De Schrijver, 0484/77.72.44. Afspraak vanaf 9u30 aan de boomgaard te Boembeke, langs de Langendries te Zottegem (op 100 m van de Zwalm); einde rond de middag. Er worden appels geraapt en geplukt voor het persen tot appelsap. Met die appels rijden we in de dagen daarop naar de mobiele fruitpers. De mobiele pers spoelt, raspt, perst en pasteuriseert. Het gepasteuriseerde sap wordt afgevuld op vaatjes van 5 liter (type plastic-in-karton) en kan je twee jaar bewaren. Doel is dat we dat sap kunnen serveren op onder meer de Lentemaaltijd en de Boembekefeesten en dat we daarbuiten het sap te koop kunnen aanbieden. Een deel van het sap wordt gebruikt voor de productie van ons bier. De opbrengst zal worden gebruikt voor onze natuurgebieden en/of de restauratie van de Boembekemolen. Zij die meewerken kunnen tot 4 vaatjes aankopen tegen kostprijs of een deel van hun verzamelde appels mee naar huis nemen.

Zondag 14 oktober 2012

■ **DE-plus: Paddenstoelenwandeling in de Astenedreef te Astene.** Gids: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00. Samenkomst om 14u op de parking van de Ceder. Tijdens deze gezinswandeling gaan we op zoek naar heksenkringen, elfenbankjes, heksenboleten, duivelseieren en andere herfstverschijnselen. Einde rond 17u. Wie een loep of paddenstoelenboekje heeft mag dit meebrengen.

Woensdag 17 oktober 2012

■ **PAWG: Determinatietocht voor paddenstoelen in Heerlijkheid Hemsrode te Anzegem.** Van 13u30 tot 16u30. Gids: Christine Hanssens, 056/21.23.13. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35. Deze uitstap wordt georganiseerd door Mycologia Zuid-Vlaanderen, waar we bij aansluiten.

Zaterdag 20 oktober 2012

■ **PAWG: Determinatietocht voor paddenstoelen in de Spitaelsbossen te Waregem.** Van 13u45 tot 17u. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35.

■ **VA+ TW+ MOW: Dag van de trage weg te Kluisbergen.** Gidsen: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83, Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Eric Vercruysee. Samenkomst om 14u aan de Hofondmolen. Parking voorzien aan café 'Den Hootond', Zandstraat 4 te Kluisbergen. Keuze uit twee lusvormige wandelingen langs de pittoreske trage wegen in de buurt. Gratis wandelfolder. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **SV: Powerpointvoorstelling over orchideeën door Jacques Vanheeuverswyn.** Begin om 20u stipt in zaal Amigo, Heurnestraat 237 te Oudenaarde-Heurne. Om de orchideeënwereld wat te leren kennen zoeken we in eigen streek, aan de kust en in de kalkstreken van België. Zo'n 40 orchideeënsoorten komen hierbij aan bod. Aansluitend bezoeken we ook enkele orchideeënrijke gebieden in onze buurlanden. In deel 2, na de pauze, verkennen we dan de Alpen en het Middellands Zeegebied... tal van andere orchideeënsoorten komen hierbij aan bod. Inkom 2,5 euro per persoon, maximaal 5 euro per gezin. Einde omstreeks 22u30.

Zondag 21 oktober 2012

■ **SV+ VWG: Trek telling.** Gids: Paul Vandenbulcke tel. 0475/34.65.86. We bemannen onze trektelpost vanaf zonsopgang (8u) tot minstens 11u en langer indien de trekomstandigheden goed zijn. Raadpleeg onze website <http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/activiteiten.php> om te weten te komen op welke plaats in onze regio we zullen trek tellingen. Meebrengen: warme kledij, verrekijker, vogelgids, ev. telescoop....

Tevens Dag van de Trage Weg

■ **RO+ TW+ MOW: Familiale trage wegenwandeling te Ronse.** Gidsen: Filip Keirse, Roland Drieghe en Christophe Van Thuyne en Isabelle De Vleeschauwer. Samenkomst om 14u aan B&B 'Hoeve De Schapenkop', Maagdenstraat 36 te Ronse. Parkeergelegenheid in de buurt. Keuze uit drie lusvormige wandelingen (5 of 7 km), waarvan een buggywandeling (5,5 km), langs het geboortebos en de reservaatpercelen van Natuurpunt Ronse, langs de oude spoorweglijn 87 en andere mooie trage wegen in de buurt. Ongetwijfeld maak je dus kennis met een weg, een plantje of een verhaal dat voor jou onbekend was. Einde omstreeks 17u met achteraf mogelijkheid voor een drankje in B&B 'De Schapenkop'. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, evt. buggy voor jonge gezinnen. Gratis deelname en wandelfolder. Let op: Vooraf inschrijven is noodzakelijk bij 055/23.27.76 tijdens de kantooruren of tragewegen@ronse.be. Organisatie i.s.m. de stad Ronse.

■ **GZ: Wandeling langs de trage wegen van Zingem.** Contactpersoon: Eddy Van Den Abeele, tel. 09/384.43.54 of 0474/62.20.52. Vertrek om 9 u aan het gemeentecomplex van Huise. Er wordt voorzien in een natje en een droogje na de wandeling. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **DE-plus: Familiale trage wegenwandeling te Zeveren.** Gidsen: Eddy Vervynck, tel. 0496/62.63.03 en Paul De Wilde, tel. 0478/36.75.51. Samenkomst om 14u aan de kerk van Zeveren. We wandelen langs de Zeverenbeekvallei en kouterruggen en overtuigen de mensen van het belang van deze 'trage wegen'. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: stevige wandelschoenen, bij slecht weer laarzen, evt. verrekijker.

■ **ZV: Trage wegenwandeling te Elst.** Gids: Karel De Wagter, tel. 0485/99.55.86. Start om 14u aan de kerk te Elst (Brakel). Wandeling in het kader van de dag van de trage weg. Einde rond 17u. Voorzie je van stevige schoenen, eventueel kaarten, gps, verrekijker.

Zaterdag 27 oktober 2012

■ **KBE: Werkdag in het Bos t'Ename.** Begeleiders: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Pieter Blondé, 0488/36.22.79. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat 43 te Mater. 's Middags gratis soep en boterhammen met beleg voorzien. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit op 28 juli. Einde omstreeks 17u.

■ **PAWG + VA: Determinatietocht voor paddenstoelen in het Kluisbos te Ruien.** Van 9u30 tot 12u. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35. Deze uitstap wordt georganiseerd door de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW), waar we bij aansluiten.

■ **PAWG + RO: Determinatietocht voor paddenstoelen in de Pyreneën te Ronse.** Van 14u tot 17u. Voor verdere algemene informatie zie ook de activiteit van 25 augustus en de tabel op blz. 35. Deze uitstap wordt georganiseerd door de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW), waar we bij aansluiten.

Zondag 28 oktober 2012

■ **IWG: Beestjes-ontdekkingsocht doorheen het Bur-reken.** Begeleiding: Bryan Goethals, bryan.goethals@telenet.be en Ronny De Clercq, ronnydeclercq@pandora.be, 055/45.63.42. Samenkomst om 14u aan De Bramentuin, Ganzenberg te Schorisse. Goed als kennismaking met de bonte wereld van de ongewervelde beestjes, die 98% van alle soorten uitmaken! We wandelen een transect waarmee we diverse biotopen van het gebied aandoen. Garantie op veel soorten. Einde om 17u. Meebrengen: Laarzen of stevig schoeisel, loep(potje) en insecten- en/of spinnengids zijn nuttig.

De Zonnebloem

*Al meer dan 25 jaar vind je bij ons
alles voor een gezonde levenswijze*

**Het grootste gamma biologische voeding in de streek
massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen**

**Steeds 10 % korting voor NP-leden
op het ruimste aanbod natuurstudieboeken**

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 de.zonnebloem@skynet.be www.bioshop.be

TUINAANLEG

EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

Dierenartsenpraktijk 'Blauwesteen'

Dierenartsen De Pourcq Bernard
en Moreaux Philippe

Blauwesteen 43 te 9600 Ronse

www.dierenartsenpraktijkblauwesteen.be
tel: 055/21.38.19

uit sympathie

P.V.S.
electronic
developments
b.v.b.a.

ELEKTRONICA
ontwerp - productie - repair

+ **ZAKLAMPEN** www.pvsed.com/zaklampen

voor alle inlichtingen:
info@pvsed.com of 055/49.60.12
Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

**WEBSITES
WEBAPPLICATIES
GRAFISCH ONTWERP
FOTOGRAFIE
DVD**

exponent.be

Wortegemstr. 7 9771 Nokere 09 383 64 25 welcome@exponent.be www.exponent.be

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert

Gentse Steenweg 138
9620 Zottegem

09/361 03 00
jan.francois@telenet.be
www.aardbol.be

Office Partners

méer dan complete kantoorinrichting

**gratis catalogoog
& info folder
professioneel advies op maat**

<http://www.officepartners.be>
e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken

www.beatrijs.be

BOEKHANDEL

Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde

Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

**Uw reclame in Meander bereikt 2500 leden-gezinnen in de regio
Vlaamse Ardennen plus en 230 sympatisanten over gans Vlaanderen
Geïnteresseerd? Contacteer voor meer inlichtingen één der redactieleden (zie colofon)**

Fenologie 2012

Eens de winter zijn laatste adem uitblaast en de lente eraan komt, maken veel vogelkijkers zich op om de lang verwachte zomergasten te verwelkomen. Een fenologielijst is een soort van studie van jaarlijks terugkerende verschijnselen zoals bv. het tijdstip van terugkeren van de eerste zomergasten. Deze lijst mag uiteraard niet ontbreken in het voorjaarsoverzicht dat je hiernaast vindt.

Datum	Soort	Aantal	Plaats	Waarnemer
13-01-2012	Dwergmeeuw	1	Nazareth - Callemoeie	BDE
19-01-2012	Zwarte roodstaart	1	Oudenaarde	LME
18-02-2012	Grutto	12	Wannegem-Lede – Kouters	GCO
04-03-2012	Boomleeuwerik	1	Oudenaarde	NGE
04-03-2012	Tapuit	1	Huise - Kolpaert	DVDP
06-03-2012	Rode wouw	1	Stripen	LNE
07-03-2012	Bruine kiekendief	1	Vinkt	BBE
09-03-2012	Tijftjaf	1	Ronse - Pyreneeën	DVE
10-03-2012	Zomertaling	2	Meilegem - Kaaimeersen	JaVH
16-03-2012	Boerenzwaluw	1	Ronse - Pyreneeën	DVE
18-03-2012	Blauwborst	1	Zingem - Spettekraai	DSC
21-03-2012	Rietzanger	1	Meilegem - Kaaimeersen	PDS
23-03-2012	Zwartkop	1	Ename - Bos	LME
25-03-2012	Gele kwikstaart	1	Huise - Kouters	GCO
26-03-2012	Beflijster	1	Wannegem-Lede – Kouters	GCO
27-03-2012	Kleine plevier	1	Zingem - Mesure	DVDP
27-03-2012	Koekoek	1	Zingem – Peter Bulck Res.	LVDL
27-03-2012	Gierzwaluw	4	Zingem - Spettekraai	LVDL
31-03-2012	Groenpootruiter	3	Welden - Reytmeersen	SFE
31-03-2012	Oeverloper	1	Oudenaarde - Donk	LVDL
31-03-2012	Oeverzwaluw	3	Nederename – Put VDM	NGE
31-03-2012	Fitis	1	Meilegem - Kaaimeersen	JaVH
03-04-2012	Huiszwaluw	1	Wannegem-Lede - Kouters	GCO
04-04-2012	Grasmus	1	Ronse	SDH
07-04-2012	Boomvalk	1	Wannegem-Lede - Kouters	GCO
11-04-2012	Gekraagde roodstaart	1	Eke - Ganzenbroek	JBU
13-04-2012	Braamsluiper	1	Wannegem-Lede - Kouters	GCO
14-04-2012	Tuinfluit	1	Petegem - Langemeersen	THE
15-04-2012	Purperreiger	1	Deinze – Vallei Zeverenbeek	JaVS
15-04-2012	Visarend	1	Sint-Martens-Leerne	LDR
16-04-2012	Sprinkhaanzanger	1	Zingem - Spettekraai	ADV
18-04-2012	Zwarte wouw	1	Dikkelvenne	JVE
19-04-2012	Visdief	1	Deinze - Noorderwal	VLO
20-04-2012	Bosruiter	1	Eke – De Ratte	JaVH
20-04-2012	Regenwulp	1	Wannegem-Lede – Kouters	GCO
20-04-2012	Boompieper	1	Huise - Kouters	GCO
22-04-2012	Kleine karekiet	1	Zingem - Weiput	GGR
28-04-2012	Grauwe kiekendief	1	Mullem - Rooigem	GCO
28-04-2012	Fluiter	1	Ename - Bos	MVA
29-04-2012	Zwarte ooievaar	1	Ronse - Pyreneeën	RWE
29-04-2012	Kwartel	1	Mullem – Vallei Rooigembeek	GCO
29-04-2012	Zwarte stern	2	Nazareth - Callemoeie	DVDP
29-04-2012	Zomertortel	1	Huise - Kouters	GCO
29-04-2012	Paapje	6	Petegem - Langemeersen	THE
29-04-2012	Bosrietzanger	1	Mullem – Vallei Rooigem	DGE
29-04-2012	Grauwe vliegenvanger	1	Zingem - Weiput	DVQ
29-04-2012	Bonte vliegenvanger	1	Sint-Blasius Boekel	LNE
29-04-2012	Grauwe gors	1	Huise, kouters	GCO
30-04-2012	Wespendief	1	Oudenaarde	BNO
30-04-2012	Wielewaal	1	Petegem - Langemeersen	DVDP
30-04-2012	Nachtegaal	1	Oudenaarde - Vestingen	SDH
04-05-2012	Spotvogel	1	Elsegem	THE
27-05-2012	Orpheusspotvogel	1	Ronse - Geboortebos	DVE

Overzicht vogelwaarnemingen maart – mei 2012

Dimitri Van de Populiere

Maart was warm, maar nog relatief kalm. In april begint de actie maar het was vrij fris en dan ook nog eens kletsnat. In mei moest het dan maar gebeuren. En hoe! Een onnozele maïsakker in Zingem bezorgde enkele vogelkijkers een delirium met soorten als roodstuitzwaluw, breedbekstrandloper en voor het binnenland zeldzame silverplevier. Witwangsterns werden gezien op enkele grote plassen. Een hop dook op in Astene. Een kleine burgemeester liet zich zien op de Callemoeie. Opnieuw een grauwe gors na vele jaren afwezigheid. Het regiolijsje werd voor velen serieus aangedikt dit voorjaar.

Futen tot eenden

Wilde zwaan: 18-03: Zingem, Spettekraai: 1 ex over (DSC). **Krooneend:** 22/23-04: Zingem, Weiput: 1 ex (GGR, e.a.). **Witoogeend:** 13-04: Eke, Tweelingsputten: 1 ex (SLI, e.a.). **Brilduiker:** 12-03: Nazareth, Callemoeie: 2 ex (DVDP). **Grote zaagbek:** 23-03: Oudenaarde, Sluis: 1 ex over (NGE). **Geeoorde fuut:** 21/23-03: Nazareth, Callemoeie: 2 ex (ADV, e.a.); 28-05: Oudenaarde, Donk: 1 ex (ADV, BDE). **Kwak:** 20-03: Heurne, Dal: 1 ex (DDG); 9-05: Asper, Sluis: 1 ex (DSL). **Kleine zilverreiger:** 11-05: Deinze, Noorderwal: 2 ex (JaVH). **Grote zilverreiger:** 3/4-03: Zingem, Coupure: 1 ex (JaVH); 5-03: Meilegem, Kaaimeersen: 1 ex (JaVH); 27-04: Huise: 2 ex over (GCO); 29-04: Dikkelvenne: 1 ex (ADV). **Purperreiger:** 15-04: Deinze, Zeverenbeek: 1 ex over (JVS). **Ooievaar:** 69 waarnemingen. **Lepelaar:** 22-04: Meilegem, Kaaimeersen: 1 ex (PVDB, GGR).

Roofvogels

Rode wouw: 19 waarnemingen! **Zwarte wouw:** 43 waarnemingen! Langdurig pleisterend ex aan Zingem, Mesure. **Bruine kiekendief:** 55 waarnemingen. **Blauwe kiekendief:** 25 waarnemingen. Laatste: 15-05: Huise, Kouters: 1 ex (GCO). **Grauwe kiekendief:** 28/29-04: Mullem/Eine, akkers: 1 ex (GCO, e.a.); 11-05: Wannegem-Lede: 1 ex (GCO). **Ruigpootbuiser:** 26-03: Wannegem-

Lede: 1 ex (GCO). **Wespendief:** 24-05: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (RWE); 26-05: Oudenaarde: 1 ex (LVDB); 27/28-05: Ename, Bos: 1 ex (DDG, e.a.); Kruishoutem: 1 ex (NGE); 28-05: Sint-Martens-Leerne: 1 ex (TDE); 31-05: Eke, De Ratte: 2 ex (JVH). **Havik:** 24 waarnemingen! Wnm. uit Ename, Kwaremont, Wortegem, Oudenhove, Zottegem, Ronse, Kluisbergen, Lierde en Heurne. **Slechtvalk:** 76 waarnemingen. **Smelleken:** 9-03: Wannegem-Lede: 1 ex (GCO); 19-03: Wannegem-Lede: 2 ex over (GCO); 26-03: Mater: 1 ex (LVDL); 12-04: Wannegem-Lede: 1 ex over (GCO); Kruishoutem: Zijldegemkouter: 1 ex (WSI).

Rallen tot sterns

Regenwulp

Foto: Philip Vergeylen

Kraanvogel: 1-03: Erwetegem: 1 ex over (GVV); 3-03: Eke, Dries: 11 ex over (DDS); 4-03: Ronse, Wittenak: 20 ex over (PMO); 17-03: Nazareth: 7 ex over (LVM); 1-05: Oudenaarde, Donk: 4 ex over (LVDB). **Kluut:** 10-03: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (DVDP, e.a.); 13-03: Nazareth, Callemoeie: 6 ex (JaVH, JeVH); 13-04: Asper, Sluis: 11 ex over (DDG). **Bontbekplevier:** 5-05: Zingem, Mesure: 1 ex (ADV); 13-05: Zingem, Mesure: 4 ex (ADV, e.v.a.); 27-05: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NGE). **Zilverplevier:** 15/16-05: Zingem, Mesure: 1 ex (BDE, e.v.a.). **Goudplevier:** 3-03: Petegem, Langemeersen: 3 ex over (DVDP); 4-03: Kruishoutem, Zijldegemkouter: 6 ex (DVDP, DDG); 14-03: Sint-Denijs-Boekel: 2 ex (LNE); 16-03: Huise, Kouters: 4 ex (GCO); 17-03: Asper: 17 ex over (JaVH); 22-03: Kruishoutem, Zijldegem: 22 ex (GCO). **Bonte strandloper:** 1-03: Eke, De Ratte: 2 ex (BDE); 3-03: Zingem,

Grootmeers: 2 ex (ADV, PVDB, e.a.); 5/6-03: Eke, De Ratte: 1 ex (BDE, NGE); 28-03: Zingem, Mesure: 4 ex (JaVH); 3-04: Meilegem, Kaameers: 1 ex (NGE); 5/6-05: Zingem, Mesure: 4 ex (ADV, e.v.a.). **Breedbekstrandloper:** 13-05: Zingem, Mesure: 1 ex (ADV, en 45 anderen!). **Bosruiter:** 35 waarnemingen. **Zwarte ruiter:** 3/4-04: Zingem, Brug: 1 ex (DVDP, e.a.); 5-05: Heurne, Schelde: 10 ex over (SFE). **Grutto:** 46 waarnemingen. **Regenwulp:** 20-04: Wannegem-Lede: 1 ex over (GCO); 22-04: Nazareth: 4 ex over (BNO); 30-04: Petegem,

Grote mantelmeeuw

Foto: Paul Vandenbulcke

Langemeers: 1+4 ex over (NGE, DVDP); 4-05: Ename, Volkegembos: 2 ex over (NGE). **Houtsnip:** 3-03 tot 29-03: Ename, Bos: 7 waarnemingen (GTA, PBL, MVA); 3-03 en 24-03: Nazareth, Hospicebossen: 1 ex (FGH); 8-03: Kwaremont, Beiaardbos: 1 ex (NDS); 9-03: Lierde, Uilenbroek: 1 ex (ADG); 16-03: Wortegem, Spitaelsbossen: 1 ex (LKI); 17/19-03: Eke, De Ratte: 1 ex (DDS, TMA). **Bokje:** 22-03: Meilegem, Kaameers: 2 ex (JaVH). **Zwartkopmeeuw:** 3-03 tot 28-03: Nazareth, Callemoeie: regelmatige slaappleats, max. 3 ex (NGE); 25-03: Wannegem-

Lede: 3 ex (GCO); 3-04: Deinze, Noorderwal: 1 ex (NGE); 24-04: Eine, Scheldemeers: 2 ex (DDG). **Geelpootmeeuw:** 21 waarnemingen. **Pontische meeuw:** 39 waarnemingen. **Grote mantelmeeuw:** 6/12-03: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NGE, JeVH); 28-03: Zingem, Schelde: 1 ex (JaVH); 3-04 tot 25-05: Deinze: 3 verschillende ex (NGE, JaVH, VLO); 23-04: Eke, Tweelingsputten: 1 ex (NGE, TMA); 30-05: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (ADV). **Dwergmeeuw:** 18-05: Nederename, Put VDM: 1 ex (DDG). **Kleine burgemeester:** 11-03: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (ADV, e.v.a.). **Witwangstern:** 10-05: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (JaVH, ADV); 22/23-05: Eke, Tweelingsputten: 1 tot 2 ex (JaVH, e.a.).

Duiven tot lijsters

Zomertortel: 21 waarnemingen. **Ransuil:** 46 waarnemingen, w.o. ook juvenielen. **Kerkuil:** waarnemingen uit Lierde, Maarke-Kerkem, Welden, Eke, Huise, Kruishoutem en Oudenaarde. **Gierzwaluw:** 27-03: Zingem, Spettekraai: 4 ex, 1e voor België in 2012 (LVDL). **Hop:** 8-05: Astene: 1 ex (PVH). **Zwarte specht:** 1-05: Ronse, Sint-Pietersbos: 1 ex (GCO). **Middelste bonte specht:** 18-03 tot 14-04: Lozer, Bos: 2 ex (GCO, e.a.); 22-03: Ruien, Kluisbos: 1 ex (NDS); 28/29-03: Ronse, Sint-Pietersbos: 1 ex (GDK, e.a.); 28-03: Ronse, Pyreneëën: 1 ex (DVE); 2-04: Opbrakel, Brakelbos: 1 ex (CDE). **Kleine bonte specht:** 47 waarnemingen. **Draaihals:** 12-04: Melden: 1 ex (MNO); 29-04: Lozer: 1 ex (BNO). **Boomleeuwrik:** 4-03: Oudenaarde: 1 ex (NGE); 6-03: Kruishoutem: 17 ex (RDS). **Roodstuitzwaluw:** 6-05: Zingem, Mesure: 1 ex (BDE, e.a.). **Waterpieper:** 2-03: Berchem, Paddenbroek: slaappleats 250 ex (TLI). **Rouwkwikstaart:** 26/29-03: Eke, Scheldekant: 1 ex (TMA); 17-04: Ronse, Tombele: 1 ex (DVE); 13-05:

BYNOLYT
KOWA
LEICA
NIKON
STEINER
SWAROVSKI
ZEISS

Speciaalzaak voor optische instrumenten

alle merken

speciale condities voor Natuurpuntleden
demonstraties op aanvraag

ptiek
Van
mmeslaeghe

Nederstraat 20, 9700 Oudenaarde
0311801 • optiek@vanommeslaeghe.be
www.vanommeslaeghe.be

Ronse, Hul: 1 ex (LBA). **Noordse gele kwikstaart:** 6-05: Ronse: 4 ex (DVE); Eke, Icarusvlakte: 1 ex (JaVH). **Tapuit:** 4-03: Huise, Kolpaert: 1 ex, 1e voor België in 2012 (DVDP). **Paapje:** 29-04 tot 3-04: Petegem, Langemeersen: max 6 ex (THE, e.a.); 29-04: Eke, Koemeersen: 2 ex (JBU); 29-04 tot 1-05: Huise, Kouters: 1 ex (GCO, DVDP); 1/2-05: Kruishoutem, Zijldegem: 1 tot 2 ex (GGR, ADV); 1-05: Berchem, Paddenbroek: 2 ex (TLI); 2-05: Etikhove, Longkruidbosjes: 2 ex (LKI); 13-05: Nokere: 1 ex (LKI). **Roodborsttapuit:** 3-03: Zingem, Mesure: 1 ex (BDE, e.a.); 18-03: Wannegem-Lede: 1 ex (GCO); Opbrakel: 1 ex (CDE); 19-05: Petegem-Leie: 1 ex (JaVH). **Beflijster:** 26-03: Wannegem-Lede: 1 ex (GCO); 9-04: Oudenaarde: 1 ex (USA); 10-04: Dikkelvenne: 3 ex (JVE); 14-04: Petegem-Schelde: 1 ex (DDG, e.a.); 20-04: Petegem-Leie: 2 ex (GCO, JaVH); 21-04: Huise, Kouters: 1 ex (GCO); 4-05: Sint-Lievens-Esse: 1 ex (SFE).

Zangers tot gorzen

Rietzanger Foto: Gerard Mornie

Braamsluiper: 40 waarnemingen! **Rietzanger:** 43 waarnemingen. **Cetti's zanger:** 79 waarnemingen. **Orpheusspotvogel:** 27-05 tot 31-05: Ronse, Geboortebos: 1 tot 2 ex (DVE). **Fluiter:** 28-04:

www.eurabo.be

bio-ecologische bouwmaterialen
voor energiezuinige houtbouw

Het keurmerk voor
verantwoord
bosbeheer

Ronse - Gent | tel + (0)55 23 51 40 | info@eurabo.be

Ename, Bos: 1 ex (MVA). **Vuurgoudhaan:** 35 waarnemingen. **Bonte vliegenvanger:** 29-04: Sint-Blasius-Boekel: 1 ex (LNE); 1-05: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (JaVH); Zingem, Weiput: 1 ex (FDG). **Wielewaal:** 37 waarnemingen. **Grote barmsijs:** 26-03: Ronse: 3x 1ex (DVE). **Goudvink:** 26-03: Ronse: 1 ex (DVE). **Appelvink:** 2-03 tot 16-03: Ronse, Pyreneeën: max. 8 ex (DVE); 10-03: Meilegem, Kaaimeersen: 1 ex (SFE); 13-03: Ronse, Bois Joly: 1 ex (DVE); 30-04: Ronse, Pyreneeën: 1 ex over (DVE); 26-05: Oudenaarde: 1 ex over (NGE); Ronse, Pyreneeën: 2 ex over (DVE). **Geelgors:** 66 waarnemingen. **Grauwe gors:** 29-04 tot 21-05: Huise/Kruishoutem, akkers: 1 tot 2 ex (GCO, MDE, e.v.a.); 30-04: Kwaremont, akkers: 1 ex (BDK).

Dank aan alle waarnemers!

LE ROY RINASSUR BVBA

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be

verzekeringsmakelaar nr. 13839

**ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN**

Over uilen en eieren...

Dries Van Nieuwenhuyse

Steenuilen zijn prachtige dieren, niet alleen omdat hun beide ogen vooraan op de kop staan, maar ook omdat het zo'n mooie modellen zijn. Modellen zal je zeggen... Wat is dat voor iets?

In de biologie zal men proberen een aantal verbanden bloot te leggen en in cijfertjes te gieten. Men zal dit proberen te doen met voorbeeldsoorten die makkelijk manipuleerbaar zijn en die toch iets zeggen over uilen in het algemeen. De steenuil is zo'n unieke

Vrouwje steenuil

© Johan De Neve

soort omdat die zich zeer goed leent tot onderzoek en bovendien makkelijk te manipuleren is zonder te veel kosten. Stel je voor dat we een tropische uil zouden willen onderzoeken in een regenwoud, dat zou pas centen kosten.

Steenuilen laten ons toe om inzicht te krijgen in de uilen. Een van de voornaamste metingen die we bij uilen kunnen doen is het aantal eieren dat ze leggen en het aantal jongen dat succesvol wordt geringd. Wat kan ons dat leren?

Eerst iets over evenwichten. Uilen staan in relatie tot hun prooien, ze zijn beide van elkaar afhankelijk. Als er weinig prooien zijn, hebben uilen weinig te eten. Dat heeft zijn gevolg in het voorjaar wanneer de mannelijke uilen de vrouwtjes gaan vetmesten

zodat ze voldoende fit zijn om eieren te leggen. De mannetjes bepalen hoeveel eieren de vrouwtjes kunnen leggen. Een slechte jager zal weinig voedsel opleveren waardoor het vrouwtje minder eieren legt. De hoeveelheid voedsel dat een mannetje aanbrengt is niet alleen afhankelijk van zijn jagerstalenten maar ook van de beschikbaarheid van prooien. Als er veel muizen zijn, kan elk mannetje veel prooien aanbrengen. Als er weinig muizen zijn, kunnen alleen de beste mannetjes dit.

Het aantal eieren wordt dus geregeld door de hoeveelheid prooien die gevangen worden en dit wordt geregeld door de ervaring van het mannetje en door de aanwezigheid van veel muizen. Een goede benadering van de ervaring van een vogel is

de ouderdom. We zien dat oudere mannetjes succesvoller zijn dan jonge mannetjes in het jagen.

Het aantal eieren wordt ook geregeld door de ouderdom van de vrouwtjes. Meer ervaren vrouwtjes kunnen een beter territorium kiezen, kunnen beter inschatten wat de kwaliteit van een mannetje is en kunnen zelf ook beter jagen. De ouderdom van het vrouwtje speelt dus ook mee.

Een laatste regeltje dat meespeelt is de dichtheid

van de populatie. Uilenpopulaties blijven niet oneindig toenemen. Vroeg of laat komen er zo veel uilen dat ze mekaar gaan beginnen beconcurreren. Waar een groeiende populatie aanvankelijk alsmat grotere nesten zal opleveren, zal de populatie op de duur slachtoffer worden van eigen succes en opnieuw gaan afnemen doordat de dichtheid te groot wordt. Hoge aantallen steenuilen betekenen veel meer geruzie, veel meer vechten voor de prooien en het territorium, minder tijd om te jagen....

Het aantal eieren in een nest is dus steeds het resultaat van een complex evenwicht van leeftijd van mannetje, leeftijd van vrouwtje, aanwezigheid van prooien, bereikbaarheid van prooien in korte vegetatie, en de dichtheden van de uilen zelf. Panikeer dus niet als je

ziet dat het aantal eieren in jouw steenuilenpopulatie na een forse stijging van enkele jaren, plots opnieuw begint te dalen. Dat is logisch en zeer positief. Een toename van het aantal eieren kan een slecht teken zijn omdat de dichtheden aan het dalen zijn, het kan ook een positief teken zijn omdat de populatie ouder wordt en meer ervaren.

Moraal van het verhaal... Zolang we niet alle informatie hebben over de populatie, is het gevaarlijk om besluiten te trekken, het gaat om een spinnenweb van evenwichten, steenuilen zijn makkelijk te manipuleren en verschaffen ons inzichten die van cruciaal belang zijn voor meer zeldzame en niet manipuleerbare soorten die bedreigd zijn. Als je dus de volgende keer op pad gaat en je ziet een steenuil, zie deze dan als een schakel in een lange ketting van verbanden. Zie een nestkast dan als een perfect staal van een zeer interessant experiment. Noteer alles wat je ziet, ruikt en voelt. De kennis van de soort kan er alleen maar wel bij varen. Succes met het broedseizoen en geen paniek, jonge vogels zijn minder succesvol, dat is normaal, hogere dichtheden hebben afname van legselgrootte tot gevolg, dat is ook normaal. Probeer steeds beide partners te (laten) ringen omdat we zo de leeftijd van elke partner kunnen bepalen en beter zien wat er aan het gebeuren is.

waren precies op tijd op de afspraak. We hadden een specialist verkenner bij ons die ze vrij vlug wist te ontdekken en door de telescoop was het uilengezicht, al met kleine oortjes, goed te bekijken. De dennen zijn een vast broedgebied, tenminste in de jaren dat er veel muizen zijn. Anders zijn de bosuilen 'territoriaal-ambetant' en zoeken de ransuilen betere plaatsen in de vallei. Bij de Vierschaar midden in het bos was

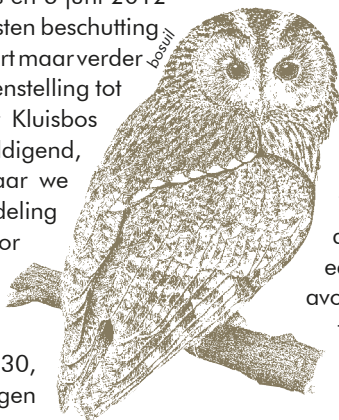

Ransuiljong f: Lucien Vanden Daele

Uilen zoeken...

Norbert Desmet

Het is stilaan een jaarlijkse gewoonte om begin juni een uilenwandeling in te lassen in de NP-kalender. Het is ook een vaste gewoonte dat die avond de regen nooit ver weg is en 6 juni 2012 was geen uitzondering! We moesten beschutting zoeken voor een stortbui bij de start maar verder bleef het best genietbaar. In tegenstelling tot de winterse uilentochten in het Kluisbos is de opkomst nooit overweldigend, we waren met zes dit jaar. Waar we vroeger een klassieke wandeling maakten, kozen we ditmaal voor verschillende stops op vooraf bekeken broedplaatsen. De eerste was aan de toren op de top van de Kluisberg, 21u30, en jawel de eerste ransuilenjongen

weer een broedplaats, ditmaal met drie jongen. Ze vlogen al wat onbeholpen tussen de hoge kruinen met hun steeds weer herhaalde bedelroep 'hieuu'. Ons wachten werd beloond met een voederbeurt van een oudervogel en het schrokken van een jong aan een vette muis... een mooie en niet alledaagse waarneming. Dan maar op naar de bosuilen en wat het makkelijkst leek, liep hier mis. Om een of andere reden zijn er weinig jonge bosuilen te horen in het bos (tegenover 4 ransuilterritoria!) en de enige roepplaats op de voorbereiding was de oude lindendreef op Calmont. Niet echter deze avond... Geen tweedelig zacht 'pie -thuk' deze keer en ook daarbij nog de wind die opsteekt als spelbreker. Ondertussen wordt een nachtkijker in stelling gebracht, een merkwaardige ervaring! Ondertussen, nog enigszins op schema, bereiken we iets voor 23u de hoeve met de kerkuilen. Hoewel de jongen de dag voordien uitgevlogen zijn uit de nestkast, is er eentje die ons vergast op een mooi 'panorama met kerkuil op dak in de avondschemer', wat wil je nog meer! Tijdstip en timing is altijd een gok bij de het opstellen van de kalender maar dit jaar waren ze op post: de bedelende jonge uilen!

Gevlekte scheerling (*Conium maculatum*): explosief uitgebreid

Karel De Waele

Ik kreeg onlangs een telefoontje van Norbert Desmet met de vraag welke plant de laatste jaren zo'n explosieve uitbreiding kent langs de E17 tussen Gent en Deinze. Ik moest hem zelfs niet laten uitspreken en gaf hem zelf de beschrijving: een tot 2 m hoge slanke plant met fijn verdeelde samengestelde bladeren, met een paars gevlekte (vandaar dat adjectief *maculatum* in de wetenschappelijke naam) gladde stengel en bovenaan duidelijk met bloemschermen die erop wijzen dat het een schermbloemige is.

Het was inderdaad de gevlekte scheerling die zijn aandacht getrokken had en aangezien hij normaal gezien niet zo veel de E17 gebruikt tussen Gent en Deinze, was dit hem pas nu opgevallen. Want eigenlijk is die plant daar al meerdere jaren aan een opmerkelijke opmars bezig. Dit is duidelijk te zien op onderstaand kaartje: op het moment van het verschijnen van onze regionale plantenatlas in 2002 was die plant enkel bekend in de grijze en met een kruisje aangeduide hokken vooral in de buurt van Waregem. Enkele jaren later viel het ons op dat er meer en meer dergelijke planten opdoken, vooral in

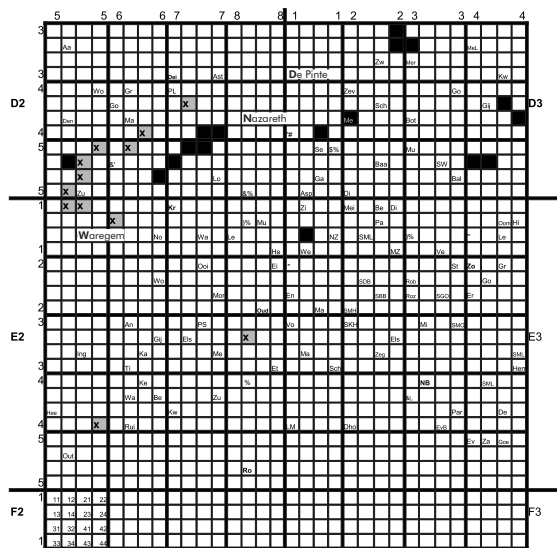
Gevlekte scheerling

Foto: Gilbert De Ghesquière

de middenberm van de E17 tussen Deinze en Gent, maar ook in de richting van Waregem. En ook elders doken gevlekte scheerlingen op, zoals de zwart gekleurde hokken op bijgaand kaartje illustreren. En volgens een mondelijke mededeling van Boudewijn Declerck zouden er ook tussen Waregem en Kortrijk al meerdere planten opgedoken zijn langs de E17.

Tot voor twee jaar situeerden de groeiplekken zich inderdaad vooral op de middenberm, tussen de twee stootbanden, waar bijna niet of helemaal niet gemaaid werd. Maar vorig jaar waren er grote werken op de E17 en op veel plaatsen werd de beplante middenberm vervangen door één hoge betonnen muur, zodat we vreesden dat dit het einde was van de gevlekte scheerling langs de autostrade. Maar wat blijkt: dit jaar staat de zijberm vol met deze plant! We vermoeden dat men bij de werken aarde van de middenberm gedeponneerd heeft op de zijberm. Het omwoelen van middenberm en zijberm en het over en weer rijden tijdens de werken zal waarschijnlijk ook bijgedragen hebben tot het creëren van geschikte groeiplekken en het verspreiden van de zaden. Eén ding is zeker: de gevlekte scheerling heeft zich voorgoed gevestigd in onze streek en zal in de komende jaren waarschijnlijk nog uitbreiden.

Nog even terzijde: de gevlekte scheerling is bekend als uiterst giftig, bewonder dus gerust zijn ranke verschijning, maar gebruik hem niet als keukenkruid! Het verhaal is overbekend, maar toch haal ik het hier toch nog even aan: men vermoedt dat de inhoud van de gifbeker die Socrates moest opdrinken gemaakt was van gevlekte scheerling. Die plant is dus dodelijk giftig. Maar pikant detail: op mijn reizen (met onze afdeling) in Schotland en Ierland viel het me op dat die plant vooral groeide, en dus blijkbaar aangeplant

Ter oriëntatie staan de meeste dorpen aangeduid met twee of drie letters in dit rooster. Voor de duidelijkheid: Deinze staat in D2-37-33; De Pinte in D3-31-34; Waregem in E2-15-41; Oudenaarde in E2-28-43; Zottegem in E3-24-11; Nederbrakel in E3-43-12; Kruitshoutem in E2-17-11 en Ronse in E2-58-32.

werd, in de buurt van de oudere afgelegen huizen. Was dit om ongewenste gasten letterlijk het hoekje om te helpen? Of gebruikte men de giftige eigenschappen voor het verdelgen van ongedierte???

Bijzondere bejaging vos

Vanaf 24 mei 2012 is het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 maart 2012 in verband met de bijzondere bejaging van de vos van kracht. Dit houdt in dat vanaf die dag de bijzondere bejaging van de vos kan uitgeoefend worden onder volgende voorwaarden:

- De bijzondere bejaging moet gemeld worden bij de provinciale zetel van het Agentschap voor Natuur

en Bos.

- De bijzondere

bejaging op vossen kan enkel worden uitgeoefend op en binnen een zone van maximaal 500 meter rond percelen waar schade kan worden aangericht.

- De eigenaar verklaart minstens één van volgende preventieve maatregelen genomen te hebben:

- een afsluitbaar nachthok met beveiligde bodem;
- een volledig afgesloten verblijf met beveiligde bodem;
- een omheining van ten minste 180 cm hoogte;
- een omheining van ten minste 100 cm hoogte met bovenaan een stroomdraad.

- Als er een omheining geplaatst is, moet die bestaan uit draad met mazen van maximaal 3 cm x 3 cm of kippengaas met mazen met een maximale diameter van 4 cm en moeten maatregelen genomen zijn om ondergraving

Vos

Foto: Ingrid Piryns

van de omheining te voorkomen.

- De bijzondere jacht op vossen mag tevens worden beoefend met kastvallen met een maximumvolume van 1000 dm³, waarin de gevangen dieren zich vrij kunnen bewegen en die, in gesloten toestand, in de zijwand ter hoogte van het maaiveld minstens één vrije opening hebben waarbinnen een cirkel met een diameter van ten minste 6,5 cm kan worden beschreven. De bovenkant van de kastval bestaat uit ondoorzichtig materiaal.

KIES VOOR BIO-GROENTE- EN FRUITPAKKETTEN

- eigen teelt
- akkervers
- seizoensgebonden
- 15 afhaalpunten (depots)

OF BEZOEK ONZE HOEVEWINKEL

- dagelijks verse groenten en fruit
- dagvers biologisch brood en gebak
- biologische zuivelproducten en vleesvervangers
- herboristerij en natuurzuivere verzorgingsproducten

Openingsuren hoevewinkel: ma, di, do, vrij: 10u-13u en 15u30-18u30
woe: 13u30-18u30, zat: 9u-17u

Voor meer info, surf naar:

www.gastvrijearde.be

www.blauwkasteel.be

BLAUW KASTEEL

Zeldzame libel in Paddenbroek

Lucien Vanden Daele

Het recent gerealiseerd natuurgebied Paddenbroek wordt stilaan een paradijs voor libellen en waterjuffers. Eind mei werd bij het toen zonnige weer de aanwezigheid geconstateerd van de **gevekte witsnuitlibel** (*Leucorrhinia pectoralis*). Dit benadrukt de natuurwaarde van het Paddenbroek. Door de maatregelen die getroffen zijn, o.a. het niet meer bemesten en afzien van het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen, samengaand met het periodisch begrazen door rundvee en ezels, wordt het natuurlijk evenwicht in dit gebied geleidelijk aan hersteld, in het bijzonder de waterkwaliteit. Het gebied huisvest nog andere interessante libellensoorten: keizerlibel, viervleklibel, platbuik, gewone oeverlibel, blauwe glazenmaker, paardenbijter, ... Ook de eerder zeldzame smaragdlibel komt er voor.

Gewone oeverlibel

Foto: Lucien Vanden Daele

een zwart pterostigma met op het topje van de vleugels naast het pterostigma een strookje witgekleurde aders en een witgele voorrandader. Verder heeft het een rode verkleuring aan de vleugelhechting en zwarte ogen. De soort heeft natuurlijk een opvallende witte snuit, vandaar zijn naam. Bij de vrouwtjes blijven de vlekken op het lichaam geel.

Blijkbaar komt de gevekte witsnuitlibel dikwijls samen voor met de viervlek, wat hier ook het geval was. De vliegperiode is vooral eind mei en juni. Ze zoekt beken en wateroppervlakten op in een door bomen beschutte omgeving met deels waterplanten en deels open ruimten. De larven verblijven 2 jaar in het water voor ze metamorfoser.

Over het algemeen is deze soort eerder schaars vertegenwoordigd, ook in het noorden van België en Nederland, waar ze nog voorkomt. Er zou wel sprake zijn van een invasief gedrag in bepaalde jaren.

Hoe de soort in het Paddenbroek beland is, blijft natuurlijk grotendeels een raadsel. Het is niet vanzelfsprekend dat ze uit het noorden hier aangekomen zou zijn. Eventueel kan ze in voorgaande jaren hier als eitje in het water beland zijn.

Ofwel zijn er in de dichtere omgeving plaatsen waar ze zich in goede jaren gevestigd heeft en vandaar uitzwermt.

De aanwezigheid van de witsnuitlibel zal natuurlijk zo goed mogelijk opgevolgd worden.

We kijken met spanning uit naar de volgende interessante soort die zich aanbiedt.

Gevlekte witsnuitlibel

Foto: Lucien Vanden Daele

Tot nu toe sporadisch wordt de weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*) er waargenomen. Verder zijn er nog de vele waterjuffersoorten, o.a. lantaarntje, roodoogjuffers, ...

Het mannetje van de gevekte witsnuitlibel heeft een typische gele vlek op het zevende lichaamssegment. Bij nog niet volledig uitgekleurde exemplaren zijn ook de vlekken op segmenten 2 tot 6 geel, maar deze evolueren naar roodbruin na enkele dagen. Het heeft

Reis naar Turkije: 11 april

Gilbert De Ghesquière

Gisteren werden de 'bossen van Kulak' grondig maar vruchteloos uitgekamd op zoek naar de mysterieuze zwarte frankoliën. Vandaag is er

Zwarte frankoliën

Foto: Gerard Mornie

een kleine kans dat we één van de vijf broedparen te zien krijgen in de 16,43 vierkante kilometer van het nationaal park van de lagunes van Yumurtalik. Hoopvol zuchtend stuift de bus vanuit Adana onder een bewolkte hemel zuidwaarts richting Karataş. Terwijl de kilometers onder de wielen wegschuiven geeft Yusuf les over de landbouwproductie in het deltagebied van de twee rivieren Seyhan en Ceyhan. De katoenteelt staat centraal, maar daarnaast worden ook graan en groenten (neen, geen 'groentjes') geteeld, twee of drie oogsten per jaar. Ergens verlaten we de hoofdweg, en na kilometers van kronkels stopt de bus aan een irrigatiekanaaltje: er werd een Smyrna-ijsvogel gespot. Uitstappen. Bijeneters laten zich horen, maar niet zien.

De bus rijdt langs het zoveelste tentenkamp van dagloners. Voorbij een onbekend dorp heet een bord ons welkom: 'Yumurtalik Lagünleri Milli Parkına'. Het

stadje Yumurtalik ligt zeker zo'n 20 kilometer verder. Wij rijden de andere kant op, door een schijnbaar eindeloze vlakte. Terwijl we schapen en runderen met hun herders links en rechts laten liggen, bladert vogelgids Emin Yoğurtçuoğlu (*) ijverig in zijn vogelgids.

Bij een sloot wordt gestopt, want in de verte hangt een bonte ijsvogel. Wat verder trippelen strandplevieren door een geul.

Na enkele stops naderen we een hoeve, waarvan de stallen zijn opgetrokken met rieten muren en daken. De boer met pofbroek komt een praatje maken met onze gidsen en chauffeur.

We rijden verder, tot een vreemde prop in een struik onze karavaan doet halt houden: het nest van een uithuizige moabmus. Sommigen krijgen het diertje een eindje verder te zien, anderen zoeken vruchteloos de rij struiken af (boven die ene ronde kluit, twee takken naar rechts, drie naar boven, achter vier blaadjes...). De gids trekt de vlakte in, en vindt tal van piepers, leeuweriken en tapuiten. Op de terugweg naar de bus heeft een nachtegaal in de struiken postgevat.

De bus rijdt verder op wat een doodlopende weg blijkt te zijn: een duinenrij verspert de weg. We stappen uit en vergapen ons aan een stoet van steltlopers, het ballet van enkele dwergsternen en de nerveuze vlucht van een koppel sporenkievit. Heel ver weg paraderen honderden (wie zei 'duizend'?) flamingo's.

Terwijl de hemel verder betreft en de wind een tandje bijsteekt, trekken we de duinen in. Aan de lijzijde hebben zich hoevetjes en stallen genesteld. Een kranige grootmoeder heeft zich achter een struik verscholen, maar ondooit snel wanneer een paar leden van de groep haar de hand schudden. Even later stapt ze het duin af naar de hoeve, waar ook een jong gezin blijkt te verblijven, in het gezelschap van een schichtig paard en een aftandse tractor.

Het grootste deel van de groep trekt verder de duinenrij langs, terwijl op de vlakte een stofstorm rond de bus dwarrelt. De wolken brengen een fikse regenbui. Maar de duintrappers worden beloond

Vlnr: bonte ijsvogel, dwergstern en rode rotslijster

Foto's: Gerard Mornie

met roerdomp en kleinst waterhoen.

Voor wie een picnic in de bus niet ziet zitten, bieden een paar vervallen rieten hutten een romantisch decor.

Intussen gaat het vogelballet door. Er zijn enkele vorkstaartplevieren geland. Die zullen zich later vanuit de bus nog beter later bewonderen, terwijl er een fiks debat ontstaat over de tinten van verschillende individuen of misschien wel ondersoorten.

Terwijl we langs het nest van de moabmus rijden, blijkt het beestje intussen terug thuis van boodschappen doen. En het heeft bezoek: een Ruppels grasmus graast rond het nest naar insecten.

Een heel eind verder is weer een bonte ijsvogel te zien. Uitstappen. De vogel is verdwenen. Plots komt hij of zij uit een hol gevlogen, steil de lucht in. De omgeving heeft nog meer te bieden: klein waterhoen, en een vluchtje roodkeelpiepers.

Bij een kruispunt van twee boerenwegels duikt een onmogelijke soort op: onvindbaar in het rotsige hoogland, heeft een rode rotslijster postgevat op een betonrand die een volle halve meter boven de vlakte uitsteekt. Binnenin de bus breekt een virulente vorm van *panicus ornithologicus* uit. Iedereen wil het mirakel zien, als bij wonder wordt vooraan in de bus niemand vertrappeld.

We verlaten het nationaal park, maar de gidsen hebben nog wat in petto: een bezoek aan het reservaat Halep Çamlığı. In het Aleppodennenbos worden enkele bijzondere planten en vlinders vertroeteld. Omdat de tijd dringt moet er gekozen worden: een groep kiest voor de vogelroute, een andere voor de bosroute. De bosgangers vinden wat ze zoeken (o.m. drie soorten orchideeën) en krijgen er gratis een zwerm irritante muggen bij. De vogelaars komen terug met waarnemingen van bonte ijsvogel, fluitier, bergfluitier, steppenvorkstaartplevier en reuzenster. Net op tijd, want nu breekt het onweer los dat al enkele uren was aangekondigd. Met de nodige 'yildirims' erbij.

Enthousiast over de grote oogst aan vogels (minstens 86 soorten vandaag) verliezen de gidsen even hun GPS uit het oog. Terwijl de duisternis invalt zoekt de chauffeur zigzag een weg doorheen de doorweekte polders, over bruggetjes die nog nooit gehoord hebben van 3,5 ton maximum, en langs sloten en wegetjes die geen tegenliggers verdragen. Een paar busgenoten beweren in de schemering een glimp te hebben opgevangen van de mythische zwarte frankolijn.

Het is donker wanneer we Adana binnenrijden. De grote moskee glimt in de regen. We zijn op tijd voor het laatste gebed, maar haasten ons naar het hotel waar rijst met frieten op ons wachten. Vanavond inpakken, want morgenochtend vliegen we als vroege

vogels huiswaarts.

(*) Emin Yoğurtçuoğlu staat ook bekend als "fotoemin".

Zijn foto's zijn te vinden via...

[http://www.trakus.org/kods_bird/uye/](http://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=2fsdl18@d&kul=fotoemin&kdx=7F8xOHYQT)

[?fsx=2fsdl18@d&kul=fotoemin&kdx=7F8xOHYQT](http://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=2fsdl18@d&kul=fotoemin&kdx=7F8xOHYQT)
BEBj6fo1daxQDv4AG45VDjS9heNO3sxt

Een stukje uit een vleermuizenjaar: zomer

David Galens

Vleermuizenwerkgroep Oost-Vlaanderen

De vrouwtjes leven momenteel in kraamkolonies en de mannetjes zullen nu de volgende maanden een vrijgezellenbestaan leiden en leven solitair of in kleine groepjes. Afhankelijk van de soort bevinden deze kraamverblijven zich op grote kerkzolders, holle bomen of zolders en spouwmuren van huizen. Deze kolonies kunnen bestaan uit enkele tientallen tot enkele honderden dieren. Dikwijls hebben mensen niet eens door dat ze al jaren met deze diertjes samenwonen, wat nog maar eens bewijst dat vleermuizen zo goed als geen last veroorzaken.

Baardvleermuis op kerkzolder Foto: Joachim De Maeseneer

Na een draagtijd van zes à acht weken, dit varieert naargelang de omgevingstemperatuur, worden de jongen begin juni geboren. De vleermoeders krijgen het nu dus zeer druk want ze besteden de grootste zorg aan hun nageslacht. In de meeste gevallen is dat één jong per jaar, tweelingen zijn eerder uitzonderlijk. De jongen blijven achter in de kolonie terwijl ma op jacht gaat. Daar hangen ze lekker dicht bij elkaar in grote groepen om warm te blijven. Zoiets wordt ook wel 'sociale thermoregulatie' genoemd want jonge vleermuizen zijn nog niet in staat om hun eigen lichaamstemperatuur te regelen. De moeders komen verschillende keren per nacht terug om hun jong te zogen, vandaar ook het belang van een goed foerageerbiotoop in de nabijheid van de kraamkolonie. Een jong kan meevliegen terwijl het

zich vastklampt aan de moeder maar dat gebeurt vooral binnen het kraamverblijf, bij verstoring of bij het wisselen van kraamplaats. Zelfs als een jong de helft van het gewicht van de vleermoeder heeft kan deze het nog zonder probleem meedragen. Na drie tot vier weken zijn de jongen vliegvaardig en na vijf à zes weken jagen ze zelfstandig.

Vanaf augustus beginnen de kraamkolonies stilaan uiteen te vallen tot kleinere groepen. Daarna zoeken de moeders de paarverblijven op en blijven de jongen nog een tijdje in het kraamverblijf. Dit is bij veel soorten een kritieke fase met soms tot 50 % mortaliteit.

Baby dwergvleermuis

Foto: Wendy De Coster

Mensen met een kraamkolonie onder hun dak hoeven niet te vrezen voor overbevolking. De aangroei van een vleermuizenpopulatie gebeurt heel langzaam en bedraagt minder dan 10 % per jaar. Aangezien de gemiddelde grootte van bv. een kolonie dwergvleermuizen 30 individuen bedraagt is dat dus een eerder bescheiden jaarlijkse toename. En als een kolonie uiteindelijk toch te groot zou worden splitsen de dieren zich op in andere kolonies. Vleermuizen manifesteren zich soms door hun 'drukwerk' maar deze zijn droog en geurloos. En niet onbelangrijk: vleermuizen zijn leveranciers van eersteklas meststof die door de insectenresten een hoog stikstofgehalte bevat. Gewoon even in water oplossen en tussen de planten gieten. En we mogen daarbij ook niet vergeten dat bv. dwergvleermuizen een 300-tal insecten per nacht vangen. Reken maar na bij een kolonie van 30 dieren... Je krijgt dus héél veel terug van een kolonie vleermuizen in ruil voor een paar maanden verblijf op je zolder want een kraamverblijf wordt enkel tussen mei en augustus gebruikt. Vleermuizen zijn trouwens ook propere diertjes: ze besteden veel tijd met zichzelf te poetsen en houden 't netjes want ze knagen niet en brengen ook geen nestmateriaal aan.

Vleermuizen hebben het tegenwoordig moeilijk om nog geschikte kraamverblijven te vinden. Veel kerkzolders worden hermetisch afgesloten om duiven te weren. Op zich een goede zaak

want de aanwezigheid van duiven tast de zolders aan en verjaagt vleermuizen, maar daardoor kunnen de vleermuizen zelf dikwijls niet meer in de zolderruimte geraken. Vandaar het belang om kerkzolders vleermuisvriendelijk in te richten, tot voor kort een onderdeel van het LIFE-project Bataction van het Agentschap voor Natuur en Bos. Ook een schrijnend gebrek aan holle bomen maakt het voor de dendrofiële vleermuissoorten moeilijk om nog geschikte kraamverblijven te vinden. Bij bosbeheer moet hier rekening mee gehouden worden om een voldoende aantal holtebomen te voorzien. Ook het omhakken brengt grote risico's met zich mee; indien rooien de enige mogelijkheid is dient de boom eerst grondig gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van vleermuizen. Door ondoordacht kappen in kritische periodes zijn al verschillende kolonies verloren gegaan. Ook de nieuwe rage om spouwmuuren te gaan isoleren kan op het verkeerde tijdstip resulteren in een ingesloten kolonie met alle gevolgen van dien. Hier kan sensibilisatie naar mensen toe met een vleermuiskolonie zeker nuttig zijn.

Kraamverblijven zorgen letterlijk voor de toekomst van vleermuizen, dus ieder steentje dat we hier kunnen bijdragen is er eentje dat telt.

Archeologie van onder het stof!

Archeologie haalde mede dankzij brulboei Tobback de laatste tijd af en toe de media. Naar aanleiding van opgravingen in Leuven stelde hij dat *"we al heel blij mogen zijn als ze de handtas van ons grootmoeder vinden, dan zijn de opgravingen toch nog ergens goed voor geweest"*.

Dat archeologie erg boeiend is bewijst het tijdschrift Exsitu dat eerder dit jaar het licht zag. Alle info op <http://exsitu.be/>. Het is fraai uitgegeven en bevat meerdere bijdragen die ook de natuurliefhebber weten te boeien. Zo is er een zeer interessant artikel over hoe het Vlaamse landschap eruitzag toen een zekere Julius Caesar ons met een bezoekje vereerde. In dat artikel duiken ook gekende historische figuren als Asterix en Obelix op... Anton Erynck beschrijft op een zeer aangename manier hoe verschillende wetenschappen ons een kijk leveren op het landschap van vroeger en de beesten die er in rondliepen.

Het eerste nummer doet alvast uitkijken naar meer. Misschien moeten ze Tobback maar een present nummer sturen want er staat uiteraard ook een artikel in over het Fochplein in Leuven, zonder sacoche van de bomma...

Maarkebeek: kwabaal gaat, rivierdonderpad komt

Johan Cosijn

In het eerste nummer van Meander van 2007 verscheen een artikel over de herintroductie van de kwabaal in de Maarkebeek. Op donderdag 5 oktober 2006 was het zover: een uitgestorven vis waagde zijn comeback... Dank zij een gezamenlijk project van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en de Provinciale Visserijcommissie vonden duizend vierhonderd jonge, éénzomerige kwabaaltjes in de Maarkebeek hun nieuwe thuis. Op 19 oktober 2006 was de serpelings aan de beurt. Stroomopwaarts de Maarkebeek/Molenbeek werden in de omgeving van het Bos te Rijst tweeduizend éénzomerige serpelings van ca. 8 cm te water gelaten. Later werden ook jonge kopvoortjes losgelaten.

Een belangrijk aspect bij herintroducties is een nauwgezette opvolging van de overleving, verspreiding en groei van de uitgezette vissen. Dit laat toe om waar nodig tijdig bij te sturen en bovendien is deze kennis en ervaring nuttig voor herintroducties in de toekomst. Herintroductie van vissen is dus duidelijk meer dan het eenmalig uitzetten van de soort. Vaak is het een proces dat 10 tot 15 jaar in beslag kan nemen en waarbij een continue wetenschappelijke begeleiding broodnodig is.

Een eerste bemonstering leverde een bemoedigend resultaat op. Op twee verschillende plaatsen werden telkens twee kwabalen teruggevangen. Dit zijn ogenschijnlijk lage aantallen, maar eigenlijk vrij normale aantallen na een herintroductie. Bovendien zijn ze ook van nature uit niet zo dik gezaaid, het zijn immers roofvissen. Alle gevangen kwabalen waren in goede conditie en zéér sterk gegroeid: van 6 cm bij de uitzetting naar 10 cm nu. Dit is een groei van 70 %. Deze eerste bevissing leerde dat de kwabalen qua groei op schema zaten en in een goede conditie verkeerden.

Verder werden er ook onverwacht serpelings teruggevangen, hoewel ze veel verder stroomopwaarts waren uitgezet en er meerdere knelpunten tussen zaten. Het ging om een vijftal individuen. Ze moeten dus drie watermolens in stroomafwaartse richting zijn gepasseerd. Ook de serpelings waren in goede conditie. Groei was nauwelijks waargenomen maar dat is ook normaal bij karperachtigen rond die

periode van het jaar (kort na de winter).

Andere soorten die werden gevangen: riviergrondel (massaal, zonder twijfel de dominante soort op de beviste stukken van de beek), blankvoorn, rietvoorn, karper, gibel, paling, driedoornige stekelbaars en bierpje.

De toekomst moest uitwijzen of de uitgezette kwabalen, serpelings en kopvoorns in staat waren om zich voort te planten in de natuur.

De Vlaamse overheid werkt samen met het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) aan het herstel van de vismigratie op de Maarkebeek. Hiervoor werden al enkele vismigratieknelpunten aangepakt

Oplossing vismigratieknelpunt op de Pauwelsbeek
Foto: Johan Cosijn

(o.a. op de Pauwelsbeek) en er staan enkele nieuwe projecten op stapel. Door deze maatregelen zou de populatie vis op de beken moeten verhogen. Voor het bekken van de Maarkebeek startte de provincie in 2008 een project om het volledige bekken binnen de tien jaar passeerbaar te maken voor vismigratie.

Op 18 april 2012 werden door het ANB en het PCM nieuwe afvissingen uitgevoerd in de Maarkebeek. Op het meest stroomafwaartse punt (stroomaf van de N60, in de dorpskern) werd relatief weinig vis gevangen: voornamelijk paling, gibel, blankvoorn en stekelbaars en één kopvoorn van 30 cm. Aan de Geitenhoek voornamelijk riviergrondel en bierpje. Zowel aan Kabuize als aan de Groenstraat werden naast bierpje, riviergrondel en driedoornige stekelbaars, tientallen kopvoorns van verschillende formaten, waarvan de grootste ook 30 cm en de kleinste 8 cm waren. Verder ook enkele jonge serpelings (3 tot 4 cm), vermoedelijk kweek van dit jaar, dus reproductie in de beek zelf. Dit maakt dus duidelijk dat de herintroducties met kopvoorn alleszins al een goeie overleving en groei kennen.

Reproductie van serpeling is ook bemoedigend, alleen werden bijzonder weinig grotere dieren aangetroffen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er van de potentiële ouderdieren recent heel wat zijn gestorven als gevolg van een vermoedelijke lozing. Tot slot werd één rivierdonderpad gevangen stroomafwaarts de Groenstraat. Mooi resultaat!

Op 19 april 2012 werd er verder afgevisd. Het eerste traject, ter hoogte van de Ladeuzemolen, leverde

Rivierdonderpad

Foto: Vilda, Rollin Verlinde

relatief weinig soorten op: riviergrondel, driedoornige stekelbaars en bermpje. De aantallen op deze locatie lijken nogal sterk te variëren van jaar tot jaar.

Het tweede traject, aan de Kaperij - ter hoogte van de monding van de Steenbeek - bracht iets zeer interessants aan het licht. De populatie rivierdonderpad heeft zich vermoedelijk vanuit de Steenbeek uitgebreid tot ver in de Maarkebeek. Verspreid over een lengte van 100m werden een zestigtal rivierdonderpadjes gevangen in de Maarkebeek zelf. Maar dat was zeker niet de enige soort: tientallen serpelings van verschillende formaten en enkele fikse kopvoorns, bermpjes en driedoornige stekelbaarsjes werden eveneens boven water gehaald.

Gezien de recente vissterfte in de Maarkebeek waarbij rond de veertig adulte serpelings (18-25 cm) dood lagen, werd er ook stroomopwaarts nog even gevisd om te onderzoeken wat de invloed van dat incident is geweest. Een goeie 500 m stroomopwaarts van het punt aan de Kaperij (het vermoedelijke beginpunt van de vissterfte destijds) werd er een trajectje van 50 m afgevisd (alle voorgaande trajecten waren 100 m). Tot ieders verbazing werden daar maar liefst 40 rivierdonderpadjes en opnieuw ook stekelbaarsjes en bermpjes geteld. Helemaal op het einde van dat traject werd een stevig uitgeholde oever ontdekt waar ongeveer de helft van de lengte van de anode onder paste: hier werden een 20-tal kopvoorns en enkele serpelings van onder gehaald.

De uitbreiding van rivierdonderpad in de Maarkebeek wijst volgens de wetenschappers toch wel op een verbeterende waterkwaliteit. Gezien er zowel aan de Kaperij als 500 meter stroomopwaarts daarvan, met als enige mogelijke bronpopulatie in die directe omgeving de Steenbeek, rivierdonderpadjes aangetroffen werden vermoedt men dat ze minstens over die hele lengte verspreid zitten. Wellicht zijn er nog mogelijkheden om die populatie te laten uitbreiden en waar ook andere soorten mee van kunnen profiteren, bijvoorbeeld door aanleg van paaiplaatsen onder de vorm van riffles, dit zijn korte, ondiepe stroken met stenig substraat, waarover het water sneller en turbulenter stroomt.

Het feit dat er zowel aan het begin als aan het einde van het traject waarop de dode serpelings werden aangetroffen toch serpeling (en kopvoorn) in relatief grote aantallen werd teruggevonden kan een indicatie zijn voor een zeer lokaal beperkt en

Kopvoorn

Foto: Vilda, Rollin Verlinde

acuut incident. We denken nu dan ook meer in de richting van herbiciden of iets dergelijks, in de plaats van drijfmest. Dat neemt niet weg dat drijfmest óók nog steeds een probleem is in de Maarkebeek: de restanten bruin schuim die op sommige plekken nog duidelijk zichtbaar waren tonen dit aan.

Enkele bedenkingen/vaststellingen bij sommige locaties:

- Geitenhoek: op dit traject werd een enorme aanslibbing vastgesteld. De erosieproblematiek in de vallei is gekend, maar hier zijn de gevolgen meteen op het terrein waarneembaar: op sommige plekken lag het slib tot meer dan een halve meter dik in de beek. Nochtans heeft het traject verder wel veel holle oevers en zelfs een ondiepe riffle. Helaas werd op die riffle dan weer enorm veel draadalg waargenomen: dit wijst op te veel input van nutriënten!
- Ladeuze: binnen de bedding zelf liggen hier

en daar wat stenen en takken waaronder de vissen zitten. Verder nogal veel steriele oevers met oeverbeschutting. Enkel waar er takken en stenen liggen of op de zeldzame plaatsen waar holtes in de oever zaten kwam vis tevoorschijn;

- De vistrap op de Pauwelsbeek is goed aangelegd en functioneel: in ieder geval passeerbaar voor serpeling, gezien er al eentje stroomopwaarts van de vistrap gevangen werd.

- De vistrap in de Maarkebeek zelf (voormalig knelpunt met damplanken) is wel passeerbaar voor de meeste soorten maar er zit nog een iets te grote cascade in om echt optimaal te werken.

- De vistrap aan de Nonnemolen moet nog geëvalueerd worden.

- Vaststelling: na een hevige regenbui van een kwartiertje werd alweer vastgesteld hoe sediment wordt aangevoerd vanuit de vele drainagebuizen en -buisjes die uit de oever steken.

- Algemeen: veel akkers die letterlijk tot aan de rand van de beek komen. Bufferstroken zouden, zowel voor erosie als voor waterkwaliteit als voor oeverstructuur echt geen kwaad kunnen!

Samengevat:

- Er werden geen kwabalen meer teruggevonden, op geen enkele van de beviste trajecten, noch in de Maarkebeek, noch in de Pauwelsbeek.

- Kopvoorn en serpeling doen het goed in de Maarkebeek, maar enkel in de trajecten stroomopwaarts Ladeuze.

- Van serpeling waren reeds enige beperkte tekenen van reproductie in de beek zelf te bespeuren. Voor kopvoorn is nog wat geduld geboden.

- Rivierdonderpad is aan een stevige opmars bezig in de beek. Voorlopig komt de soort voor op een traject van minstens 500 meter in de Maarkebeek en in de zijbeken Krombeek en Steenbeek.

Eindconclusie:

De herintroductie met kwabaal is mislukt (en op aanraden van het INBO ondertussen ook al een jaar geleden stopgezet). Vermoedelijk was het voor de kwabaal nog iets te vroeg. Er moeten nog enkele zaken verbeteren: waterkwaliteit, waterkwantiteit (sterk schommelende debieten door verhoogde afvoer en drainage van valleiflanken) en erosie. Het is een kwestie van deze zaken eerst aan te pakken vooraleer de beek kwabaalherstel zal toelaten.

De herintroducties met kopvoorn en serpeling lijken meer dan een goede kans op slagen te maken maar zouden nog geholpen kunnen worden door het aanleggen van 1 of 2 paairiffles op goedgekozen

locaties, wat ook de verdere opmars en duurzaamheid van de rivierdonderpadpopulatie ten goede zou komen.

Belangrijk voor de toekomst van de vispopulatie in de Maarkebeek en de bovenlopen: hoe worden de hierboven opgesomde knelpunten gemeld, opgelost en opgevolgd? Worden deze knelpunten gemeld aan gemeentebestuur, milieuvambtenaar, aangelanden,... en wordt er naar oplossingen gezocht in samenwerking met gemeentebestuur, provinciebestuur, bekkensecretariaat,...

Het is alvast bemoedigend te vernemen dat het provinciebestuur interesse vertoont voor de aanleg van 1 à 2 paairiffles op goed gekozen locaties in de Maarkebeek. Dat komt dus (op termijn) wel goed.

Door tijdgebrek kon de vispaaiplaats ter hoogte van Klein Eeckhout niet bemonsterd worden. Bij een volgende afvising zal hier ook aandacht aan besteed worden. Wordt dus ongetwijfeld vervolgd!

Met dank aan Alain Dillen, teamverantwoordelijke team Fauna en Flora en visserijbioloog Oost-Vlaanderen bij het Agentschap voor Natuur en Bos. www.natuurenbos.be, en Luc Samsoen, visserijbioloog bij het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek.

Kleinste jager

Foto's: Wim Debruyne

Kleinste jager

Norbert Desmet

Een vogelsoort die zo gelinkt is aan de zee zie je niet alle dagen bij ons. De jagers zijn ook soorten die door hun zeldzaamheid en hun wat verborgen leefwijze boven de zee op veel verlanglijstjes staan. En dan duikt er eentje op in een tuin in Schorisse op 20 oktober 2010. Als hij niet in het asiel in

Geraardsbergen beland was, was hij allicht verder onvermeld de geschiedenis van onze avifauna ingegaan. Tot we bij het (te laat) nalezen van de tijdschriften in het contactblad van het asiel (jaargang 7, nr. 4 2010) hem tussen de lijst van gerevalideerde vogels zien staan, samen met o.a. 18 bosuilen en 34 merels. Mooi werk ginds, maar voor deze soort kon de hulp niet meer baten. De vogel had al zijn reserves opgebruikt, was uiterst mager en stierf korte tijd later. De kleinste jager leeft op beide poolgebieden, zowel in open zee als in de poolgebieden zelf. Broeden doet hij in het Hoge Noorden, waar ze vooral lemmingen vangen maar ook vogels, eieren en vis op het menu hebben. Het is een kleine, eerder sternachtige jager met een soepeler en meer ontspannen vlucht dan bv. de kleine jager. Volwassen kleinste jagers zijn aan hun zeer lange middelste staartpenen gemakkelijk op naam te brengen. Maar onvolwassen en jongen zijn moeilijk: ze lijken nog het meest op een bruinige

stern qua vliegwijze, met een erg variabel gebandeerd verenkleed. Op trek duiken ze op voor onze kusten, meestal in klein aantal maar sommige jaren net iets meer, blijkbaar na goede lemmingjaren. Hier en daar wordt vermeld dat de soort over het binnenland kan doortrekken.

Dat was het dus in Schorisse ook, met dank aan de mensen van het vogelasiel Geraardsbergen en Christine Delrue die ver na datum de gegevens opzocht voor dit artikelje.

We delen in de rouw van

De familie van Eerwaarde Heer Paul Snoeck, priester-leraar, geboren te Ouwegem op 3 maart 1932 en overleden te Oudenaarde op 3 april 2012.

Kalender Paddenstoelenwerkgroep Vlaams Ardennen Plus 2012

Datum	Excursiegebied	Afspraakplaats	Van... tot...	info
25/08/12	Bos t'Ename, Wallebos	Kerk Ename (Enameplein)	13u45-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/032075
08/09/12	Grootmeers Zingem	Scheldebrug: Nederzwalmsesteenweg, kant Zingem	13u45-17u	Georges Kuipers 09/384.64.27
19/09/12	Kluisbos (**)	Parking zwembad op de Kluisberg	13u30-16u30	José Vandeplancke tel. 056/35.43.64
22/09/12	Burreken	Perrevelde 14 te Zegelsem	13u45-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/03.20.75
06/10/12	Muziekbos	Kerk Louise-Marie La Salettestraat	13u45-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/03.20.75
17/10/12	Heerlijkheid Hemsrode (**)	Kerk Anzegem	13u30-16u30	Christine Hanssens 056/21.23.13
20/10/12	Spitaelsbossen	Einde Kalkhoevestraat te Waregem	13u45-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/03.20.75
27/10/12	•Kluisbos (voormiddag) •Oude spoorweg Ronse (namiddag) (*)	•Parking zwembad op de Kluisberg •Paterskerkje: Elzelestraat (tegenover Mgr. Beylsstraat)	•9u30-12u •14u-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/03.20.75
10/11/12	Hospicebossen Nazareth	Klapstraat (brug E17, kant bossen)	13u45-17u	Eddy Saveyn 09/380.03.00 en namiddag zelf 0477/03.20.75

(*) Aansluiting bij de uitstap van de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW)

(**) Aansluiting bij de uitstap van Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

Bovenstaande kalender is onder voorbehoud. Bij ongunstige omstandigheden, bv. langdurige droogte, kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie geïnteresseerd is en nog niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn adres door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com of 09/380.03.00) en ontvangt dan ongeveer een week vóór de uitstap nog een uitnodiging

Je hoeft geen basiskennis te bezitten om mee te gaan. Regelmatig wordt ook gewerkt met veldgidsen en determinatieboeken. Achteraf krijg je via mail de soortenlijst toegestuurd van de tocht waaraan je deelnam. Al onze waarnemingen worden ook ingevoerd op waarnemingen.be. Kom gerust eens af!

GRAAG NODIGEN WIJ U UIT OP HET **NatuurFEEST** VAN NATUURPUNT DEINZE PLUS **25 AUGUSTUS 2012** ZAAL 'DE VLASSCHUUR', ARDENSE JAGERSTRAAT 3, GOTTEM

PROGRAMMA

- Om 15u30 wordt de start gegeven aan zaal 'de Vlasschuur' met een natuurwandeling voor de volwassenen en een aangepaste wandeling voor kinderen. Aansluitend leest Henk Coudenys voor uit zijn boek 'De opstand van de Krielkip'.
- Om 18u30 wordt u een gratis receptie aangeboden door Natuurpunt Deinze plus, en om 19u30 volgt een pastabuffet.
- Ter gelegenheid van de 'Europese nacht van de Vleermuis', is er een infostand over vleermuizen, een vleermuis-kleurwedstrijd, vleermuis-ijsjes en om 20u30 is er een vleermuis-wandeling met batdetector.
- Behalve het buffet, zijn alle activiteiten voor iedereen gratis! elke activiteit start aan 'de Vlasschuur'.

Pastabuffet:

3 soorten pasta: fettuchini, macaroni, spaghetti.

4 sauzen: Bolognaise, vegetarische bolognaise, carbonara, kaas/ham

Om de prijzen democratisch te houden zijn er 2 formules uitgewerkt volgens leeftijd.

Tot 12 jaar: **9 euro**, Volwassenen: **15 euro**

Ten laatste op 20 augustus inschrijven via overschrijving op rek nr.: 979-4359750-90 van Natuurpunt Deinze plus met vermelding van: 'natuurfeest' aantal volwassenen en/of kinderen doorgeven aub! Uw inschrijving is pas geldig na overschrijving van het totale bedrag, voor meer info: Koen Bilcke 09/3803942 of info@deinzeplus.be. Neem ook eens een kijkje op: www.deinzeplus.be
Tot in Gottem!

3

10de jaargang nr. 3 juli-augustus-september 2012
afgiffekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique

PB
GENT X
3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

Milieufront Omer Wattez vzw **33ste Groenfeest**

op zaterdag 15 september 2012

*Gevarieerde biologische schotel
vegetarisch of met varkensstoofvlees*

Optreden Bmaj7 en gratis aperitief

De Mastbloem in Kruishoutem vanaf 19u
15 euro (volw.)
9 euro (tot 12j.)

Inschrijven tot 8 september

Tel: 055/30.96.66 - Fax: 055/30.96.76
e-mail: info@milieufrontomerwattez.be

